наша свабода

№69 ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

24 КАСТРЫЧНІКА 2000 года АЎТОРАК

Адрас: 220123, г.Мінск, а/я 103

E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by http://www.svaboda.com

КОШТ СВАБОДНЫ

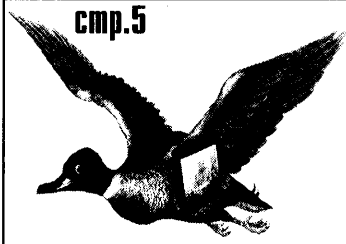

стр.5

Чыкнутае тэлебачынне

Замацаваць перамогу

Алесь ШМЯЛЁЎ

Сойм БНФ, які прайшоў у мінулую суботу, вызначыў асноўнай задачай аб'яднанай дэмакратычнай апазіцыі на бліжэйшы час замацаванне ў свядомасці беларускага грамадства таго факту, што выбары ў палату не адбыліся і беларуская апазіцыя дамаглася таго, што акцыя «Байкот-2000» прайшла паспяхова, што прывяло да перахопу палітычнай ініцыятывы. Дзеля выканання гэтага будзе распаўсюджаная значная колькасць друкаванай прадукцыі, у якой будуць паведамляцца самыя значныя парушэнні ў ходзе выбараў і даводзіцца доказы іх фальсіфікацыі. Першай ластаўкай стала выданне паўмільёным накладам спецвыпуска НАШАЙ СВАБОДЫ, прысвечанага выбарчай тэматыцы. ■

Беларуская самапомач

Міхал ЗАЛЕСКІ

Праект ПРААН «Спрыянне стварэнню інстытута крэдытных таварыстваў у Рэспубліцы Беларусь» разам з міністэрствам прадпрымальніцтва і інвестыцыяў абвясціў конкурс праектаў.

Мэта конкурсу — прыдумаць спосаб, у які суб'екты малога прадпрымальніцтва здолеюць такі хаўрус стварыць, каб без страху і па праве адно аднаму грошы на павер даваць. Арганізатары жадаюць, каб тыя хаўрусы мелі на мэце акумуляцыю і ашчаджэнне назапашаных прадпрымальнікамі грошай.

Дарэчы, гэтае новае — вельмі добра забытае старое. За часамі клятага царызму таварыствы ўзаемнага крэдыту — установы кааператыўнага тыпу — аб'ядноўвалі на Беларусі больш як 500.000 удзельнікаў. Крэдытныя (кароткатэрміновыя) укладанні гэтых установаў на 1 студзеня 1914 складалі 109 млн.руб. Дзеля параўнання – на той самы час астаткі пазыкаў пад заклад 7 млн.га зямлі складалі 217 млн.руб.

Так што, калі хто мае новыя ідэі ў гэтай складанай за рынкавым сацыялізмам справе, можа да 20 лістапада падаваць свае прапановы арганізатарам і чакаць матэрыяльнай і тэхнічнай дапамогі са сродкаў ПРААН. ■

Полька ў кіраўніцтве ЕБРР

20 кастрычніка прэзідэнт Еўрапейскага банка рэканструкцыі і развіцця (ЕБРР) сп. Жан Лем'ер запрасіў заняць месца віцэ-прэзідэнта банка Ганну Гранкевіч-Вальц, якая выконвае абавязкі прэзідэнта Нацыянальнага банка Польшчы. Пані Гранкевіч-Вальц дала згоду. Яна пачне працаваць у сядзібе ЕБРР у Лондане са снежня 2001 года. Па словах сп. Лем'ера, пані Гранкевіч-Вальц адна з найпаважаных кіраўнікоў Цэнтральных банкаў свету – інтэлігентная, прадказальная, добра разумее праблемы рэгіёна, у якім працуе ЕБРР.

Такі выбар — несумненна поспех для Польшчы, бо гэта пасада адна з найважнейшых у іерархіі міжнародных арганізацыяў. Гэта не толькі яе асабісты поспех, але і прызнанне поспехаў польскай гаспадаркі.

Пані Гранкевіч-Вальц займала пасаду Прэзідэнта Нацыянальнага банка Польшчы з 1992 года, куды яе запрасіў Лех Валенса. У 1998 годзе тое ж зрабіў Аляксандр Квасьнеўскі. ■

Gazeta wyborcza, 22.10.2000

За міліцэйскае вуха разлічыліся

Алесь ПАЎЛОВІЧ

Два гады турмы ўмоўна з адтэрміноўкай на год атрымала жонка былога прэм'ера Юлія Чыгір. Таксама на год для жонкі экспрэм'ера пакінута такая прэвентыўная мера, як падпіска аб нявыездзе.

Фота Ул. ШЛАПАКА

Суд над Юліяй Чыгір, які скончыўся мінулай пятніцай, доўжыўся два тыдні. Столькі часу спатрэбілася, каб разгледзець справу пра пакусанае вуха міліцыянту Анатолю Амельчанку. Нагадаем, гэта адбылося 19 траўня, у дзень агалошвання прысуду экспрэм'еру Міхаілу Чыгіру. Тады на ганку суда ўзнікла цісканіна, якая прывяла да сутычкі з міліцыянтамі. Юлія Чыгір і ейныя сведкі лічаць, што прычынай сталі непрафесійныя, а магчыма, і правакацыйныя дзеянні міліцыянтаў. Калі б яны своечасова прапускалі жадаючых у будынак суда, у першую чаргу сваякоў Чыгіра, а не затрымалі людзей перад дзвярыма, сутычка б не ўзнікла. А так давялося Юліі Чыгір умешвацца, прасіць за сваякоў. У выніку яе паспрабавалі ізаляваць з месца падзеяў, нанеслі траўму ды яшчэ абвінавацілі ў процідзеянні міліцыянту, хоць насамрэч яна толькі абаранялася ад неадэкватных дзеянняў ахоўніка парадку.

Цікава, што падчас працэсу маёр Анатоль Амельчанка пагадзіўся з меркаваннем, што міліцыянты ў той дзень дзейнічалі не лепшым чынам, хоць і адмовіўся ўдакладніць прозвішчы вінаватых начальнікаў. Ён заявіў, што «абмяркоўваць загады начальства не мае права». Суд, аднак, гэтую заяву палцярпелага не ўлічыў. Усю адказнасць за інцыдэнт, у якім удзельнічалі не менш дзесяці натрэніраваных мужыкоў, усклалі на адну жанчыну. Юлія Чыгір , аказваецца, «білася, размахвала рукамі, штурхалася «і ў рэшце рэшт справакавала сутычку з амапаўцамі, у выніку якой аднаго міліцыянта нават пакусала. Паводле суддзі Іны Угнівенка і двух яе памагатых, два гады ўмоўна за гэтую траўму – гэта яшчэ невялікае пакаранне. Маўляў, можна было б даць і пяць гадоў ці тры, як прасіла пракурор.

Ужо ўчора Юлія Чыгір падала касацыйную скаргу на прысуд Фрунзенскага раённага суда. Жонка экспрэм'ера будзе дамагацца яго адмены і заяўляе, што гэтая справа ўсё роўна калі-небудзь будзе перагледжаная. Юлія Чыгір упэўнена, што з ёй звялі рахункі за тую публічную крытыку, якую яна выказвала на адрас вышэйшага кіраўніцтва краіны, пракуратуры і міліцыі, калі арыштоўвалі, трымалі за кратамі, а потым судзілі яе мужа Міхаіла Чыгіра. А міліцэйскае вуха – гэта толькі падстава для помсты, замест вуха магло быць што заўгодна. ■

Вехи нашей свободы

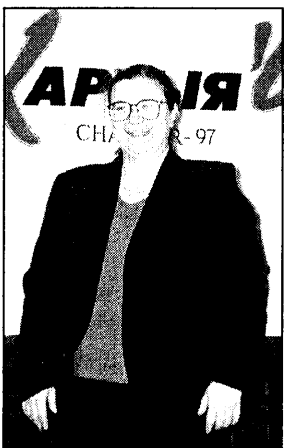

В течение нескольких дней в Беларуси находилась исполнительный директор Международной Лиги прав человека – одной из самых влиятельных в мире правозащитных организаций госпожа Кэтрин Фицпатрик. Мы воспользовались благоприятной возможностью узнать ее точку зрения на выборы и на ситуацию с правами человека в нашей стране.

— Проводила ли Ваша организация наблюдение за выборами в палату представителей национального собрания Республики Беларусь? Что думают американские правозащитники об этих выборах?

— Я должна пояснить, что мы не наблюдаем непосредственно за выборами. Правозащитное движение в Америке состоит из коалиции, примерно, 12 организаций – *Human Rights Watch, Amnesty International*, наша Лига и т.д. И за выборами мы не наблюдаем нигде. У нас нет такого порядка, потому что считаем: организации такого рода не должны следить за выборами. Ведь то, что обычно наблюдатели видят непосредственно в день голосования – это еще не показатель демократичности всего процесса. Как правило, мы начинаем наблюдать за ситуацией с правами человека в той или иной стране задолго до выборов. Потому что именно за год, за два, а бывает и за пять недемократичная власть начинает закрывать независимые газеты, телевизионные станции, радиостанции, как, например, у вас – Радио 101,2. И поэтому для нас самое главное – это свобода собраний и свобода прессы. Но если нарушаются все эти права, мы уже заранее можем констатировать факт, что эти выборы не должны быть признаны. Поэтому для нас было ясно еще год назад, что эти парламентские выборы, как и местные, нельзя будет считать справедливыми. И мы с большим пониманием отнеслись к бойкоту выборов белорусской демократической оппозицией. Потому что, в ваших условиях, с таким террором против оппозиции и правозащитных организаций, против профсоюзов, нет других механизмов для выражения своей воли.

— Считаете ли Вы правильным решение ОБСЕ прислать накануне выборов в Беларуси своих технических работников?

— У нас выработана четкая позиция по отношению к поведению ОБСЕ. Если в этой организации принята двухступенчатая система – либо полное наблюдение, либо техническая группа, то лучше было бы, если бы они вообще не наблюдали и не присылали своих технических работников. Это было бы лучше всего в данной ситуации. В условиях нынешней Беларуси, как и Азербайджана и Казахстана, когда закрывают газеты, запугивают людей, когда основные права человека нарушены. ►

Окончание на стр.3

НАВІНЫ

■ **Болей за палову беларусаў жыве зараз па-за пражытачным мінімумам.** Пра гэта на прэс-канферэнцыі з нагоды міжнароднага дня ААН заявіў каардынатар Прадстаўніцтва гэтай арганізацыі ў Беларусі Ніл Бунэ. На 100 тысячаў жыхароў у нас прыпадае ў 2 разы болей урачоў, чымсьці, напрыклад, у Вялікабрытаніі, але пры гэтым колькасць людзей, якія не дасягнуць узросту 60 гадоў, удвая большая.

■ **Жыхары Крычава пачалі масава і ажыятажна зарабляць донарствам.** На мясцовай станцыі пералівання крыві ўжо сабралася чарга каля 70 чалавек. Справа ў тым, што нядаўна здача крыві падаражэла і складае зараз 7 тысячаў рублёў за 400 грамаў. А гэта неблагая дабаўка да жабрацкіх заробкаў.

■ **На мінулым тыдні на Барысаўскім заводзе агрэгатаў прайшоў стыхійны страйк.** Рабочыя каля гадзіны пратэставалі супраць затрымак заробкаў і невыканання адміністрацыяй працоўных дамоваў. Дырэктар завода з накіраванай да яго дэлегацыяй ад працоўных прадпрыемства гаварыць адмовіўся. Рабочыя збіраюцца працягнуць страйкі.

■ **Клімавіцкі райвыканкам прыняў рашэнне аб распрацоўцы новай геральдыкі горада.** Пакуль невядома, чым збіраюцца замяніць старажытны герб, нададзены Клімавічам разам з магдэбургскім правам (гэта залатая пчала ў блакітным небе). Сімволіку горада ўжо змянялі. Напрыклад, напрыканцы 18 стагоддзя ў герб дадалі двухгаловага арла з царскай каронай.

■ **У Магілёве вырашылі змагацца са злачынствамі ў школьных сталоўках.** Пры аблвыканкаме створаная адмысловая камісія, якая будзе ладзіць кантроль «за харчаваннем дзяцей». Яна зоймецца ліквідаваннем такіх парушэнняў у школьных сталоўках, як бруд, крадзяжы харчоў, кепская якасць страваў і занадта малыя порцыі.

■ **У Гродне адчыніўся першы ў Беларусі музей тэраталогіі.** У ім – калекцыя з паўсотні экспанатаў чалавечых анамаліяў. Тут ёсць чалавек-бульдог, дзіця з двума тварамі, цыклопы. Размешчаны музей у колішняй рэзідэнцыі Стэфана Баторыя, дзе зараз знаходзіцца кафедра анатоміі мясцовага медыцынскага ўніверсітэта.

НАДВОР'Е НА ЗАЎТРА

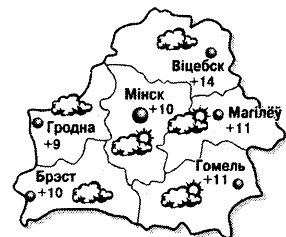

Курс наяўнага долара на «чорным рынку» 1065

Нейтаймаваныя

Аляксандар ДУБРАВІН

Жывуць сярод нас людзі ціхія, рахманыя, спакойныя, амаль што флегматычныя. Іншым разам камунебудзь мусіць нават здацца, што яны крыху пыльным мехам прыбітыя. До-о-о-о-о-оўга думае такі чалавек, перш чым наважыцца на якую справу. Бывае, што здалёк прыглядаецца, прыладжваецца, прыкідвае нешта на сваёй патэльні, памалу кумекае, паціхеньку шурупіць. Няспешна, як вада ў сажалцы, бруяць ягоныя думкі. Павольна круцяцца ў галаве шарыкі і ролікі.

От, калі патрапіць такі небарака табе пад руку пад імгненне якой-небудзь пільнай патрэбы! Калі час не церпіць і нештачка гарыць. Дасі ж ты яму ў сваіх думках у косці! От ужо назычыш яму: і скулу, і халеру, і трасцу!

Ёсць і процілеглы тып чалавека – нібыта агонь. Пырскае, як каністра з бензінам. Усё жыццё неадчэпна пячэ яго нейкая трасца. Порстка кідаецца на ўсё, што бачыць, без разважанняў, ваганняў і сумненняў. Сядзіць, прыкладам, дзенебудзь на прызбе, рахмана, нібыта дарослы, а потым знянацку як падхопіцца, як пабяжыць куды-небудзь накшталт нейтаймаванага! Чаго ты бяжыш, каб цябе парвала! Куды ты ляціш, каб цябе перакруціла? Ён і сам не ведае.

Быў некалі адзін такі хлопец у нашай студэнцкай футбольнай камандзе. Бывала, бегае, небарака, усю гульню і без мяча, і за мячом, і за гледачамі, і за хлопчыкамі, што за варотамі стаяць, і за ліманадам у краму падчас перапынку. У абароне ўсё прапусціць, у нападзенні – нічога не заб'е. І на месцы галкіпера пастаяць не можа, бо не стаіцца яму. Стоміцца, небарака, высалапіць язык, як які-небудзь Тузік, а нагамі ўсё адно перабірае. Ё-маё!

Ад каго большая шкода грамадству, пытаю я вас? Безумоўна, ад таго, з каго фантаніруе і пырскае. Бо энергія, як вучыць нас фізіка, нікуды не знікае, а проста набывае іншую якасць. Вось, напрыклад, быў такі дэпутат у палаце №1 па прозвішчы Касцян. Усе яго ведаюць, бо ён славуты сваёй нейтаймаванасцю аратар. Аднаго разу, гавораць, ад прыліву энергіі мікрафон пакусаў. У палатах увогуле – і нашыя не выключэнне – збіраюцца людзі няўрымслівыя, неспакойныя. Ёсць такія і сярод майстроў слова. Чаго вартыя, напрыклад, Акулаў, Зімоўскі, Азаронак альбо Чайка!

Энергія, накіраваная без адпаведнага глузду, можа такой шкоды нарабіць, што потым ніякай рады не дасі. А ў нас гэта проста. Таму, перш чым паддавацца чыёй-небудзь нейтаймаванай энергіі, паглядзі збоку, няспешна, куды яна накіраваная. А калі до-о-о-о-бра разгледзіш, завні санітарам.

Анатоль Лябедзька будзе судзіцца з А.Лукашэнкам

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

Анатоль Лябедзька, старшыня Аб'яднанай грамадзянскай партыі і віцэ-спікер Вярхоўнага Савета 13-га склікання, звярнуўся ў суд Фрунзенскага раёна Мінска з іскам да Аляксандра Лукашэнкі. Падставай для такога рашэння стаў выступ, цяпер ужо адказчыка ў судовым парадку, у эфіры беларускага тэлебачання ў нядзелю, 15 кастрычніка 2000 года. Зроблены ён быў у прамым тэлеэфіры на выбарчым участку, дзе Лукашэнка галасаваў на непрызнаных выбарах у палату прадстаўнікоў. Анатоля Лябедзьку, у прыватнасці, абразілі такія словы: «...а там жа гэтыя грантадаўцы ў канцы на дванаццаці ці шаснаццаці аўтамабілях выглядвалі з акон... а некаторыя дэманстравалі разам з гэтымі дэманстрантамі... вы думаеце, чаго яны сабраліся, трэба ж было даказаць, што па паўтары тысячы долараў дапамогі адразу Лябедзьку не проста так аддаюць... разумееце, калі б вы ведалі, колькі ім даюць грошай, то вы б ахнулі... ім жа трэба адрапартаваць...»

Словы гэтыя Анатоль Лябедзька лічыць паклёпам, які абражае ягоны гонар, годнасць і прафесійны імідж. Сам аўтар іска кажа: «Агульнавядома, што Лукашэнка пакутуе на слоўнае нетрыманне. Лукашэнка мае звычку публічна выліць на апанента выварку бруду, а пазней схавацца у набудаваным ім форце пад назвай «Прававое бязмежжа». Гэта тып паводзінаў пахана, але ніяк не дзяржаўнага мужа. Калі Лукашэнка гатовы прадставіць у якасці доказу ягоных абвінавачванняў тыя паўтары тысячы долараў альбо відэафільм, у якім паслы замежных дзяржаваў, азіраючыся па баках, перакладваюць у кішэні Лябедзькі шамацячыя зялёныя купюры, няхай зробіць гэта! Калі не, то няхай хоць бы раз за шэсць гадоў пакажа, што ён яшчэ мужчына, і прызнаецца ў хлусні і паклёпе!»

Ад Аляксандра Лукашэнкі Анатоль Лябедзька патрабуе выбачэння ў вечаровым тэлеэфіры, але наколькі гэта рэальна ў такой дзяржаве, як Беларусь? Успомнім прыклад 1995 года, калі тагачасны старшыня БНФ «Адраджэнне» Зянон Пазьняк падаў у Першамайскі суд сталіцы падобны іск да таго ж адказчыка з той жа матывацыяй, адно што хлусня тады была крыху іншая. І што — спачатку выйграўшы працэс, затым пасля касацыйнай скаргі адвакатаў Лукашэнкі З.Пазьняк прайграў. А суддзя, які спярша прысудзіў яму перамогу, хутка быў зняты з пасады. І гэта быў яшчэ 1995 год, амаль «разгул дэмакратыі»! Што ўжо казаць пра цяперашняе становішча. ■

У Свіслачы—бел-чырвона-белыя сцягі

Сяргей МАКСІМОВІЧ

22 кастрычніка ў Свіслачы адбыўся Усебеларускі фэст, прысвечаны памяці нацыянальных герояў Беларускага вызвольнага руху 1863-64 гадоў.

Асабліва шмат сабралася моладзі. Былі ўскладзеныя кветкі да бюста Кастуся Каліноўскага і да помніка аднаго з кіраўнікоў паўстання Рамуальда Траўгута. Затым была ўшанавана магіла брата Кастуся Каліноўскага – Віктара.

Пасля калона з удзельнікамі фэсту выехала са Свіслачы ў Якушоўку, дзе знаходзяцца падмуркі сядзібы Каліноўскіх. Там каля памятнага крыжа прагучала некалькі прамоваў. Сярод іншых выступіў старшыня Каардынацыйнай рады «Рэгіянальная Беларусь» сябра Прэзідыума ВС 13-га склікання Сямён Домаш.

Напрыканцы фэсту ў Белавежскай пушчы адбыўся канцэрт бардаў, у якім узялі ўдзел Віктар Шалкевіч, Зміцер Бартосік, Андрэй Мельнікаў і Дзітэр Калька. ■

Беларусь займела новае нафтавае радовішча

Юрый АЛЯКСЕЕЎ

Беларусі бліжэйшым часам будзе перададзенае адно з нафтавых радовішчаў у Расіі, дзе будзе весціся здабыча нафты для беларускіх нафтаперапрацоўчых заводаў. Дамоўленасць аб гэтым дасягнутая падчас сочынскіх сустрэчаў Аляксандра Лукашэнкі з расійскім прэзідэнтам Уладзімірам Пуціным, а таксама віцэ-прэм'ерам Віктарам Хрыстэнкам, кіраўнікамі РАТ «Газпром» і «ЕЭС России» Рэмам Вяхіравым і Анатолем Чубайсам.

Як заявіў Лукашэнка адразу пасля прылёту з Сочы, 50% неабходнай для Беларусі нафты будзе здабывацца ў Расіі і яшчэ 50% — закупляцца. «Такім чынам, — адзначыў ён, — мы вельмі істотна павысім сваю энергетычную бяспеку». А наконт пытання транзіту расійскай электраэнергіі цераз Беларусь у Заходнюю Еўропу сказаў, што «там немаведама якія грошы для Беларусі, але за транзіт мы будзем мець грошы. Гэта вельмі добра. Мы — транзітная рэспубліка і за кошт гэтага з любых крыніцаў не супраць бы мець грошы». ■

БелаПАН

Уладам не падабаецца

19 кастрычніка каля станцыі метро «Плошча Якуба Коласа» былі затрыманыя Уладзімір Кішкурна і Андрэй Сінякоў, якія раздавалі спецвыпуск НАШАЙ СВАБОДЫ. Нарад міліцыі выклікаў супрацоўнік міліцыі ў цывільным. У адносінах да У.Кішкурны была ўжытая фізічная сіла. У.Кішкурну і А.Сінякова даставілі ў РУУС Савецкага раёна г.Мінска. Разам з імі паехаў назіральнік ПЦ «Вясна» Валянцін Стэфановіч. У Савецкім РУУС маёр загадаў скласці на У.Кішкурну пратакол па арт. 156 КоАП (дробнае хуліганства). У гэты час В.Стэфановіч размаўляў з супрацоўнікамі міліцыі. На пытанне В.Стэфановіча: «Па якім артыкуле вы збіраецеся іх афармляць? Газета НАША СВАБОДА афіцыйна зарэгістраваная». Капітан міліцыі адказаў: «Назойливое приставание к гражданам с целью раздачи газет». І засмяяўся. ■

Праваабарончы Цэнтр «Вясна»

ФОТАФАКТ

Расце экспарт мэблі

Кірыла ПАЗЬНЯК

Наладжаная на мінулым тыдні ў выставачным комплексе «Белэкспа» выстава-продаж «Мэбля-2001» паказала, што мэблевырабніцтва ў краіне – адно з тых выключэнняў у прамысловасці, дзе ўсё ў парадку.

30% з таго, што вырабляюць каля 40 мэблевых фабрыкаў дзяржаўнага канцэрна «Беллеспаперпрам», прадаецца за мяжу. Палова з гэтага прыпадае зараз на Расію, але, як кажа, начальнік упраўлення дрэваапрацоўкі канцэрна Віталь Дзям'янчыкаў, аб'ёмы паставак туды беларускай мэблі стала скарачаюцца на карысць далёкага замежжа. Справа ў тым, што, калі раней «беларуская мэбля была і якасней, і танней за расійскую, то цяпер кошты прыкладна роўныя».

У Еўропу, дзе не любяць высякаць лясы і мацца вялікая мода на мэблю з натуральнага дрэва, асабліва на сасну і традыцыйна на дуб, экспарт расце. Што да дрэва, то, па словах В.Дзям'янчыкава, нашыя мэблевыя фабрыкі працуюць выключна з беларускім лесам (звычайна гэта дуб, сасна, альха і бяроза), а вось хімічныя прэпараты для яго апрацоўкі і тканіна могуць быць у тым ліку і прывазнымі. ■

Магілёўскія прадпрымальнікі не задаволеныя даходамі

Леанід ІГНАЦЬЕЎ

Пераважная большасць — гэта 79% — апытаных сацыёлагамі прыватных прадпрымальнікаў заявілі, што праца на рынках ёсць іх асноўным і адзіным відам працоўнай дзейнасці. Гэтыя вынікі атрыманыя падчас даследавання, праведзенага Сацыялагічным цэнтрам пры Магілёўскім аблвыканкаме сярод 400 рынкавых гандляроў вобласці. Яшчэ 13% удзельнікаў апытання назвалі свой занятак хоць і не адзіным, але ўсё ж асноўным спосабам здабывання хлеба надзённага. Толькі 8% рэспандэнтаў лічаць гандаль справай другаснай і негалоўнай крыніцай сваіх даходаў.

Паводле словаў аўтара даследавання, доктара сацыялагічных навук Юрыя Бубнова, толькі аднаму з дзесяці апытаных прыватных прадпрымальнікаў рынкавы гандаль дазваляе забяспечваць практычна ўсе свае матэрыяльныя патрэбы. Асноўнай жа масе гандляроў, каля 75%, гэты від працоўнай дзейнасці забяспечвае толькі самыя надзённыя патрэбы. Для 7% рэспандэнтаў гандаль прыносіць толькі нязначную прыбаўку да асноўнага заробку, а кожнаму дзесятаму апытанаму рынак наогул ніякага адчувальнага даходу не прыносіць. ■

БелаПАН

Студэнты пратэстуюць

Аксюта КАШКЕВІЧ

Маладзёжнае аб'яднанне «Задзіночанне Беларускіх Студэнтаў» не задаволілася адказам Мінгарвыканкама на заяву аб правядзенні акцыі «Пахаванне размеркавання».

ЗБС не ў першы раз праводзіць акцыі супраць прымусовага размеркавання ў навучальных установах, але гэтая акцыя мусіла быць непадобнай да іншых. ЗБСаўцы збіраліся зрабіць сапраўднае пахаванне размеркавання як часткі савецкага мінулага. Усе нарматыўна-прававыя акты, усе дакументы і паперы, што датычацца размеркавання, мусілі быць пакладзеныя ў труну, а студэнцтва ў жалобным адзенні пад адпаведную музыку збіралася праводзіць іх у апошні шлях.

Заява падавалася на правядзенне акцыі 24 кастрычніка а 16-ай гадзіне ад Акадэміі навук да плошчы Бангалор. Мінгарвыканкам, як заўсёды, паведаміў аб згодзе вельмі позна, прычым яго ўмовы зусім не сумяшчаюцца з мэтай такой акцыі. ЗБСу прапанавалі іншы маршрут: ад Кіеўскага сквера да плошчы Бангалор. Але ў такім выпадку гэта будзе шэсце праз спальныя раёны, дзе няма ніводнай навучальнай установы, ніводнага інтэрната. Студэнты проста не ведаюць пра гэтае месца. Узнікаюць пытанні: дзеля каго тады гэтая акцыя, дзеля бабулек і дзядулек, матуль з маленькімі дзецьмі, сабачнікаў і абыякавых грамадзянаў?! Таму ЗБС не збіраецца прымаць умовы, прапанаваныя Мінгарвыканкамам. ■

У Палацы мастацтва – юбілейныя выставы

Алена ЛАБАНАВА

На мінулым тыдні ў Палацы мастацтва адкрыліся адразу дзве досыць адметныя выставы: «Радзіме» Уладзіміра Басалыгі і «Ад формы, колеру да слова...» Алеся Шатэрніка. Выставы юбілейныя – абодвум мастакам сёлета споўнілася па 60 гадоў.

Уладзімір Басалыга, які зараз ёсць намеснікам старшыні Саюза мастакоў, быў адным з першых выпускнікоў Беларускай акадэміі мастацтваў, што паклалі пачатак беларускай школы графікі. У тым ліку кніжнай – мастак ілюстраваў казкі, слоўнікі, зборнікі вершаў беларускіх паэтаў. Напрыклад, «Маю Іліяду» Уладзіміра Караткевіча. Сталы зварот мастака да нацыянальных тэмаў на гэтай выставе выявіўся ў цыклах «Помнікі дойлідства Беларусі» і «Пакутнікі духоўнага Чарнобыля». Многія цэрквы, касцёлы і іншыя старажытныя збудаванні з яго графічных работ у рэчаіснасці не захаваліся. Зруйнаваныя войнамі і бальшавікамі храмы і замкі Уладзімір Басалыга аднаўляў па старых фотаздымках, малюнках і рэпрадукцыях.

Алесь Шатэрнік, сябра мастацкай суполкі «Пагоня», на сваёй выставе паказаўся перад гледачамі ў якасці скульптара, мастака, а таксама аўтара паэтычных імпрэсіяў. Жывапісам ён заняўся апошнімі гадамі, а пераважна вядомы як скульптар. Адна з фальклорных скульптурных групаў на праспекце Машэрава, помнік на магіле Андрэя Макаёнка, мемарыяльныя памятныя дошкі Кандрату Крапіве і Максіму Гарэцкаму, а таксама на будынку, дзе была абвешчаная Беларуская Народная Рэспубліка, – усё гэта мінчукі маглі бачыць на ўласныя вочы. Творы Алеся Шатэрніка знаходзяцца ў Траццякоўскай галерэі, у Белым доме і арт-музеі «Цымерлі» ў Нью-Джэрсі.

Выставы працягнуцца да 30 кастрычніка. ■

Беларусь можа згуляць з Бразіліяй!

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

Дзякуючы перамогам у адборачных матчах да чэмпіянату свету па футболе беларуская зборная пад кіраўніцтвам новага трэнера Эдуарда Малафеева значна ўзняла свой прэстыж на міжнароднай арэне. Аб гэтым сведчыць запрашэнне нашых футбалістаў на міжнародны футбольны турнір зборных, які пройдзе ў лютым у Аб'яднаных Арабскіх Эміратах. Мяркуецца, што, акрамя беларусаў ды даволі моцнай каманды гаспадароў турніру, удзел у ім возьмуць нацыянальныя зборныя Марока ды Бразіліі. І гэта будзе першы рэальны шанец беларусаў пагуляць у футбол з «чараўнікамі мяча». Разглядаецца таксама верагоднасць удзелу ў турніры мацнейшых камандаў афрыканскага кантынента, зборных Туніса і ПАР. Наша ж каманда адразу прыняла прапанову. ■

Лукашенке прислали нового посла из Вашингтона

Роман ЯКОВЛЕВСКИЙ

В минувшую пятницу в Минск прибыли новый посол США в Беларуси господин Майкл Козак с супругой. За последние 8 лет суверенной Беларуси это уже четвертый глава дипломатической миссии, присланный Вашингтоном в Минск.

Фота Ул.ШЛАПАКА

Стоит вспомнить, что два предшественника Майкла Козака имели большие проблемы с А.Лукашенко. Так, при после К. Яловице в небе Беларуси были сбиты и погибли два американских воздухоплавателя, потом был изгнан из Беларуси фонд всемирно известного филантропа Джорджа Сороса. А посла Д.Спекхарда с семьей и вовсе грубо выставили из собственной резиденции в Дроздах. Краткая история белорусско-американских отношений богата и некоторыми другими скандалами. На жесткий стиль официального Минска уже и посол М.Козак напоролся. Его сравнение руководителей Беларуси и Кубы, как двух диктаторов, которое М.Козак высказал во время своего выступления в Конгрессе США, вызвало бурную реакцию Минска. Как известно, до приезда в Беларусь М.Козак работал в Гаване. МИД Беларуси по поводу высказываний М. Козака в Конгрессе направил в Вашингтон гневное заявление. Не каждый новый посол удостаивается такого рода заявлениями в свой адрес перед приездом к месту работы. Кое-кто ожидал, что по приезду в аэропорт Минск-2, посол М.Козак сделает еще одно критическое заявление в адрес правящего режима в Беларуси. Но пока никакой реакции на прочитанное им в аэропорту официальное заявление не последовало.

По неофициальной информации, утечку которой вполне сознательно допускали некоторые высокопоставленные чиновники из администрации А. Лукашенко, в случае очередных недружелюбных, по их мнению, высказываний посла США в адрес режима, у прибывшего представителя Вашингтона могут возникнуть трудности. Среди них назывались, например, сроки вручения верительных грамот. По протоколу, лишь после этой процедуры иностранный посол может полноценно приступить к своим обязанностям. Правда, сами представители властей не упустили возможности отметиться резкими, вернее примитивными высказываниями в адрес позиции Вашингтона по поводу прошедших выборов в Беларуси и о поддержке демократической оппозиции. Надо полагать, к ним психологически был готов новый посол США. А вот к воспоминаниям А.Лукашенко о совместных трапезах в Нью-Йорке с В.Путиным и Б.Клинтоном, с которыми правитель поделился перед одной группой журналистов, очевидно господин М. Козак не смог остаться равнодушным. Впрочем, как и многие остальные зрители.

Встречавшая же в аэропорту господина М.Козака другая группа журналистов, многим из которых возможность послушать лично А. Лукашенко давно заказана из-за открытой оппозиционности, надеялась, что получит ответы посла на некоторые свои вопросы. Например, правда ли, что посол привез какое-то письмо от Б.Клинтона и располагают ли могущественные американские спецслужбы новой информацией об исчезнувших белорусских оппозиционерах? Ведь в исчезновении последних зачастую обвиняют разные иностранные спецслужбы. Но господин посол, с большим тактом и уважением пообещал журналистам ответить на их вопросы несколько позже. Можно предположить, что это произойдет во время президентских выборов в США, за ходом голосования которых посольство намерено пригласить гостей понаблюдать путем прямой телетрансляции. Предполагается, что среди них будет немало журналистов. А пока, во время своей первой встречи с ними на белорусской земле, посол М.Козак поделился надеждой, что будущий год дает белорусам возможность вырвать свою страну из нынешней изоляции. Он также сказал, что в качестве представителя Соединенных Штатов в Беларуси в этот исторический момент постарается внести свой вклад в усилия белорусского народа «достигнуть позитивного результата».

Помнится, один интересный момент в истории Беларуси уже обещал Стивен Сестанович — высокопоставленный чиновник госдепартамента во время своего визита в Минск. Под таким моментом многие понимали возможность трансформировать режим в сторону либерализации через разные «коридоры», которые бы прервали нараставшую тогда внешнеполитическую изоляцию Беларуси. Прошли годы. Оппозиционное поле оказалось старательно прополото и контролируемо. С Европой и США воз и ныне там. А некоторые оппозиционеры просто бесследно исчезли. Теперь уже элементы так называемой белорусской модели правления многие наблюдатели находят в политике Кремля. Так что свой «кубинский» опыт послу М.Козаку придется существенно обогатить. И причем в довольно короткие сроки. ■

Заявление посла США Майкла Козака в аэропорту Минск-2

Добрый день.

Мы с Айлин очень рады наконец-то оказаться здесь. Мы ожидали этого назначения более года, и сейчас оно стало реальностью. В течение ближайших месяцев мы надеемся побывать во всех регионах страны. Мы рады возможности работать в Беларуси. В личном плане это даст нам возможность самим соприкоснуться с богатой культурой вашей земли. Беларусь дала миру достаточно много известных художников, писателей, танцовщиков и, как продемонстрировали недавние олимпийские игры, замечательных спортсменов.

Мы также ждем возможности более глубоко изучить историю Беларуси, которая, насколько мне известно, знала как трагические периоды, оккупацию и репрессии, так и героическую борьбу за свободу и человеческое достоинство.

Как профессионалу мне импонирует сложность тех задач, которые Президент поставил перед коллективом нашего Посольства. По всему миру Соединенные Штаты в сотрудничестве с другими странами предпринимают усилия для содействия демократическому развитию. Это важно для нас по двум причинам.

Во-первых, поскольку американцы высоко ценят свою свободу и то процветание, к которому она нас привела, мы, естественно, испытываем желание поделиться этими благами с другими.

Во-вторых, для нас это вопрос международной безопасности. Стабильные, процветающие демократии не развязывают войн, не становятся источником гуманитарных кризисов — таких, как массовый исход беженцев, и не нарушают международную стабильность каким-либо другим способом.

Соединенные Штаты убеждены, что демократическая, процветающая и действительно независимая Беларусь — это ключ к долгосрочной стабильности этого региона. По этой причине, а также потому, что мы хотим придать новый импульс нашим дружеским отношениям с белорусским народом, которые имеют достаточно долгую историю, мы будем всеми приемлемыми способами работать с нашими друзьями и союзниками в Европе, с демократическими силами, представляющими весь политический спектр Беларуси, чтобы способствовать достижению главной цели: демократической, процветающей и независимой Беларуси, которая может поддерживать тесные и плодотворные отношения со всеми своими соседями.

Наступающий год, как нам видится, предоставляет Беларуси решающую возможность вырваться из существующей изоляции и присоединиться к процветающему, демократическому содружеству наций, которые окружают ее в Европе. Я рад оказанному мне доверию представлять Соединенные Штаты в Беларуси в этот исторический момент и надеюсь внести свой вклад в усилия белорусского народа по достижению позитивных результатов.

Вехи нашей свободы

Окончание. Начало на стр.1

— Выборы и демократия, как говорил мэр одного американского города, это последний этаж дома, а права человека – это все-таки его база, фундамент. Как правило, есть ошибочная тенденция у международного сообщества – делать все ставки только на демократические выборы. И в противном случае, что им делать? Если они видят, что выборы ниже стандартов, не соответствуют нормам, что отмечаются массовые нарушения до выборов и в день голосования?

Поэтому у нас была такая позиция по действиям ОБСЕ накануне выборов в Беларуси: нужно прислать небольшую команду, зафиксировать существующее положение и уехать. И в день голосования вообще не присутствовать. Важно было, чтобы они не встретились с президентом. Мы считаем, что это просто грех. Накануне выборов, тем более, парламентских, встречаться с Лукашенко – это плохой сигнал народу. Конфуз возникает: почему на таком уровне встретились с тем человеком, который не выполнил четырех условий ОБСЕ. По четырем заявленным условиям, кстати, можно сказать, что они – свободный доступ к СМИ, функции парламента, период мира, прекращение репрессий – чисто правозащитные позиции. Их надо соблюдать. ОБСЕ надо было заставить соблюдать собственные условия. Слава богу, они не направили сюда полноправную делегацию. Была небольшая группа, их сотрудники не встречались с президентом. И на том спасибо. Для международной прессы это был непонятный момент, сейчас он понемногу прояснился. Что это? Наблюдение, оценка? Поэтому, лучше не наблюдать вовсе.

Например, не было никакого присутствия ОБСЕ в Сербии, и все поняли, благодаря общественности, партиям, журналистам, что Коштуница победил. И без всякого ОБСЕ. Это было. И мы считаем, что и в Беларуси можно было бы действовать подобным образом.

Мы знаем, что на первой программе телевидения не было ни одной встречи с организаторами бойкота выборов. Интервью проводились только с теми, кто вышел из бойкота, из договоренностей объединенной оппозиции. И это очень печально, конечно. Печально, что использовалось слово «наблюдение». Власти пригласили массу самых разных представителей из стран СНГ по своим старым коммунистическим связям, случайных и ангажированных наблюдателей – это, конечно, нельзя назвать независимым наблюдением.

Я знаю, что дипломаты, и американские в том числе, слова «бойкот» пугаются. У них возникает ощущение, что это затеяли радикалы, которые не хотят участвовать в выборах. Есть такое мнение, что надо обучаться, использовать выборы, тренироваться, иначе народ не будет знать, как действовать. Иначе, мол, как можно участвовать в президентских выборах?

Я считаю, что в Беларуси уже есть положительный опыт участия в выборах. Уже избирался Верховный Совет тринадцатого созыва и президент. Этого опыта вполне хватает. Беларусь – не Казахстан. И люди здесь достаточно обучены, не нужно заставлять их выходить на фарс для приобретения навыков. Поэтому, очень важно, что международная общественность с уважением отнеслась к бойкоту выборов демократической оппозицией. И мы приветствуем отчет парламентской «тройки» ОБСЕ, заявление американского Госдепартамента о том, что они не признают выборы.

— Как, на Ваш взгляд, должны действовать журналисты во время выборов в стране, где грубо нарушаются основные права человека?

— Я знаю, что существует такая практика в международной журналистике: быть объективным, равномерно освещать все стороны. Это когда правила игры известны и все согласны с этими правилами. В развитых демократических странах они известны, справедливы, все с ними считаются. У вас нет правил игры. Как же развивать прессу в таких условиях, как журналист должен себя в таких условиях вести?

Я считаю, что независимую прессу нужно обучать быть объективной. Быть объективным – это не только давать разные мнения из разных источников информации. Редакция имеет право формулировать свое мнение. Пресса не должна быть настолько нейтральной, чтобы не выражать мнения. Есть известная практика.«Нью-Йорк Таймс», например, всегда выбирает своего кандидата и сообщает об этом за несколько дней до выборов. В этом нет ничего плохого. Никто не обвиняет газету в предвзятости, потому что на ее страницах в достаточной мере представлены все кандидаты и их точки зрения. Но в редакционной колонке приоритет редакции выражен четко. То есть, объективность подразумевает, что умные люди могут самостоятельно оценить какое-то событие на основании изложенной информации.

Я считаю, что в переходных странах должна быть коммерческая пресса. Но все-таки оппозиция должна иметь свою прессу, и ничего плохого в этом нет. Это нормальная стадия развития. Это было в Польше, Чехии, Словакии, в Англии в свое время, в Америке. Пропартийная пресса – благородное понятие. Более того, объединенная демократическая оппозиция вправе рассчитывать, что вся свободная пресса будет на ее стороне до той поры, пока в стране не будут реализованы права на свободу слова. Этих прав нет: гонят, закрывают, не регистрируют... Это, собственно, правозащитная борьба. На этом этапе такая позиция свободных СМИ – правозащитная позиция. Я понимаю, что это многих не устраивает, и звучат обвинения в политизации, но в стране, где президент хочет быть на каждой марке, даже человек, который собирает марки, уже политизирован. И мы можем только выступить за права этих газет. Мы не будем называть их политизированными, необъективными. Вместе с тем у меня есть замечания к некоторым оппозиционным газетам: может быть несколько жестко, эмоции очень накалены. Зачастую нарушается последовательность в освещении событий и читатель не получает картину во всей полноте.

Существующая практика доноров свободной прессы не совсем верна. Они пытаются развивать бизнеспроекты, деловые порядки, чтобы газеты были рентабельными, определенного формата, содержания. Я думаю, что это нонсенс. Потому что независимой оппозиционной газете реально получить рекламу в нынешних условиях невозможно, развиваться нормально по бизнесплану просто немыслимо, мне кажется. Надо сознательно идти на развитие оппозиционной прессы.

Когда-то польская «Газета Выборча» была явным сторонником «Солидарности», не стала участвовать в национальном диалоге с коммунистами, пока «Солидарность» не села за стол переговоров, как равный партнер власти. И в других странах было так же. В Румынии, ГДР... Это неизбежный этап. ■

С Кэтрин ФИЦПАТРИК беседовал Александр ДУБРАВИН

Лукашенко призвали к порядку

Людмила РОМАНОВА

Ельцинская эпоха политического панибратства в отношениях Москвы с бывшими советскими республиками, похоже, подошла к концу.

Подтверждением тому может служить вчерашняя встреча президентов России и Белоруссии Владимира Путина и Александра Лукашенко в сочинской резиденции «Бочаров ручей», которой предшествовали довольно напряженные кулуарные дискуссии. Спорили о формате. Белорусский президент представлял свой сочинский вояж если не как краткосрочный отпуск, то по меньшей мере как неформальный визит. Кремлевские чиновники, напротив, ставили акценты на официальности. Так, замглавы администрации президента Сергей Приходько упорно называл сочинский диалог «саммитом» или исключительно важной для российско-белорусских отношений встречей в верхах.

Официальные настроения одержали верх. Встреча состоялась не только при пиджаках и галстуках, но и в присутствии всего штата помощников как с той, так и с другой стороны. Запротоколированность встречи стала своеобразным ответом Москвы на недавние заявления белорусского лидера, прозвучавшие во время центральноазиатского визита Владимира Путина. Тогда Лукашенко намекнул, что в качестве благодарности за защиту западных границ России Москва должна пересмотреть условия поставок газа в Белоруссию. Кремлю эти заявления, надо полагать, не понравились, и Александру Лукашенко решили напомнить, что интеграция интеграцией, но неплохо бы при этом играть по правилам.

Впрочем, отделаться от старой политической традиции оказалось не так уж просто. Александр Лукашенко прибыл в Сочи не только для обсуждения интеграционных деталей, но и за политической поддержкой Москвы в вопросе о недавно состоявшихся в Белоруссии парламентских выборах, которые западное сообщество единогласно признало недемократичными. И Лукашенко все-таки нашел повод поблагодарить российского президента за «величайшую поддержку», то есть невмешательство.

Главы государств обсудили предстоящее заседании Высшего Госсовета России и Белоруссии, которое пройдет в Минске через полтора месяца, а также структуру аппарата Союза. Осудив бюрократию, стороны договорились о том, что исполнительный комитет должен состоять из 110 человек. Однако чем именно будет заниматься каждый из них, пока не вполне понятно. Как заявил Владимир Путин, «людей будем подбирать под дела».

В области экономики стороны достигли договоренности о проведении антикоррупционных мер в таможенной сфере. Лукашенко охарактеризовал эти намерения как попытку «осуществить революцию в таможенной политике». Путин же обратил внимание на сближение налогового законодательства двух стран. О введении единой валюты стороны не говорили — сочли, что пока не время, но, несмотря на это, в ходе встречи президенты нашли достаточно подтверждений тому, что Союз России и Белоруссии не умер. ■

ІНТЭРФАКС

Маскоўская міліцыя ўстала на абарону брытагаловых пагромшчыкаў

У суботу вечарам у Маскве група з некалькіх дзесяткаў брытагаловых хуліганаў напала на в'етнамцаў – жыхароў інтэрната у 1-ым Балтыйскім завулку (раён станцыі метро «Сокал»). «Скінхеды» збілі «гасцей сталіцы» каля аднаго з дамоў па вуліцы Усіевіча. Ніякіх спробаў перашкодзіць фашыстоўскай расправе прадстаўнікі маскоўскіх праваахоўных органаў не прадпрынялі.

Але як толькі в'етнамцы паклікалі на дапамогу сваіх суайчыннікаў з інтэрната, адразу ж «прыбыўшыя на месца здарэння нарады міліцыі ўзялі сітуацыю пад кантроль», паведамляе агенцтва Інтэрфакс. В'етнамцы былі ў суправаджэнні міліцэйскіх патрулёў дастаўленыя да месца жыхарства. Ніхто з пагромшчыкаў пры гэтым затрыманы не быў.

У маскоўскім ГУУС кажуць, что ў выніку інцыдэнту сур'ёзна ніхто не пацярпеў, а сітуацыя кантралюецца супрацоўнікамі міліцыі. ■

Израиль и Палестина в конфликте

Мирное урегулирование требует нового подхода

Ричард ХААСС,

вице-президент и директор Отдела по изучению внешней политики в Брукингского института, бывший главный советник президента Джорджа Буша по Ближнему Востоку

Во многих комментариях к событиям в Шарм-эль Шейхе высказывается идея о том, что поспешно созванный саммит был успешным. Реальность, однако, более сложна и в то же время более отрезвляющая.

Да, израильтяне и палестинцы согласились сделать общественные заявления, призывающие к прекращению насилия. Обе стороны согласились принять меры, чтобы не вступать в открытый конфликт друг с другом. Премьер-министр Израиля Эхуд Барак и Председатель ОСП Ясир Арафат ничего не подписали. Более того, мы были свидетелями подобных соглашений раньше, но они приводили только к усилению насилия. Подобное с большой вероятностью может повториться.

Мирный процесс на Ближнем Востоке, длившийся более трех десятилетий, может завершиться. Иронию вызывает и факт, что происходящее случилось спустя несколько месяцев после попытки действительно разрешить израильско-палестинский конфликт.

Как ситуация достигла подобной точки? Некоторые показывают пальцем на Ариеля Шарона, приводя в пример его визит в Темпл Маунт в Иерусалиме. Более обоснованным утверждением будет то, что львиная доля ответственности падает на Ясира Арафата, который отказался от щедрого предложения Израиля в Кемп-Девиде. Затем он подлил масла в огонь, не сделав всего, что он мог, чтобы обуздать насилие, последовавшее после визита Шарона, и также освободив более ста террористов, заключенных в палестинские тюрьмы.

Суть в том, что теперь уже нет пути назад к ситуации, которую мы имели всего несколько недель назад. Репортажи о линчевании израильских солдат, о расстреле палестинского мальчика возымели действие. Голуби и уговоры с обеих сторон самоликвидировались.

В результате нет надежды, что какая-нибудь встреча в Кемп-Девиде сможет завершить то, что не удалось сделать на июльском саммите. Ясир Арафат не будет склонен более, чем он был, к тому, чтобы пойти на компромисс или пообещать окончание многолетнего конфликта. Маловероятно, что премьер-министр Эхуд Барак, подвергшийся критике в Израиле, пойдет навстречу настолько, насколько он был готов пойти.

Другой подход возвратит процесс мирного урегулирования туда, где он был всего несколько месяцев назад, а именно, к принятию скромных мер, обозначенных в Соглашении, заключенном в Осло. Проблема возобновления этой постепенной дипломатии заключается в настоящий момент в том, что ни одна из сторон не готова ей следовать. Израильтяне не в настроении уступать более осязаемую территорию за менее осязаемые обещания, что палестинцы будут хорошо себя вести, а палестинцы будут сопротивляться подписанию любого соглашения, которое не предоставит им гарантии на все, что они хотят получить.

Тем не менее, может быть и альтернативный путь для дипломатии, который я называю «совместный унилатерализм». Иногда для сторон оказывается возможным жить с определенными результатами, даже если они не могут формально подписать соглашение, ратифицирующее эти результаты. Такой вариант может сработать сегодня на Ближнем Востоке.

В этом случае обе стороны все равно должны будут разрабатывать сценарий событий. В центре будет признание Палестинского государства и аннексия Израилем областей с множеством переселенцев. Израильтянам придется отказаться от территории, на которой расположены поселения и которые не могут быть легко обороняемы. Палестинцы, проживающие за пределами этих территорий, смогут переехать в новое палестинское государство, но не в Израиль. Коротко говоря, обе стороны будут координировать реализацию наименее противоречивых аспектов соглашений, достигнутых в Кемп-Девиде, и отложат рассмотрение наиболее сложных вопросов, включая Иерусалим.

Результатом не будет мир или окончание конфликта, или церемония подписания соглашений в Белом Доме. Скорее, это станет де факто разделением двух сторон, отражающим молчаливую договоренность о стабилизации ситуации. Это по-прежнему потребует взаимодействия официальных лиц Израиля и Палестины, но это не потребует лидерства ни одной из сторон для объяснения гражданам, почему это якобы привело к потере определенных могущественных символов или отказу от целей, глубоко хранимых в сердце.

Подобный подход не является идеальным, но он намного предпочтительнее того, что сейчас происходит или может произойти при неблагоприятных обстоятельствах. Тем не менее, этот подход потребует, чтоб мы на сегодняшний момент оставили идею разрешения ближневосточного конфликта и вернулись к более скромной, но в то же время немаловажной задаче удержания контроля над ситуацией. ■

Project Syndicate

Расія зарабляе на гандлі зброяй

Частка Расіі на сусветным рынку ўзбраенняў і ваеннай тэхнікі вырасла з 4,6% у 1998 годзе да 6,6% у 1999 годзе і склала 3,5 млрд. долараў, паведамляецца ў дакладзе брытанскага Міжнароднага інстытута стратэгічных даследаванняў. Рост аб'ёму паставак расійскай зброі і ваеннай тэхнікі на сусветны рынак у 1999 годзе ёсць, па меркаванні аналітыкаў IISS, вынікам дэвальвацыі рубля, а таксама ўзрошага попыту з боку Кітая, Індыі і некаторых афрыканскіх краінаў.

Між тым буйнейшым пастаўшчыком зброі на сусветны рынак застаецца ЗША. Іх доля ў 1999 годзе павялічылася з 47,6% да 49,1%. Другое месца трывала занятае Вялікабрытаніяй, на якую ў мінулым годзе прыпала 18,7%. Францыя ўтрымлівае 3-е месца ў свеце з 12,4%. Расія – на чацвёртым.

Асноўнымі пакупнікамі зброі, па-ранейшаму, застаюцца краіны Блізкага Усходу і Паўднёвай Азіі. Буйнейшым імпарцёрам ёсць Саудаўская Аравія, куды ў 1999 годзе было пастаўлена ўзбраенняў і тэхнікі на 6,1 млрд. долараў (на 44% менш, чым у 1998 годзе). Пастаўкі ў Тайвань таксама знізіліся і склалі 2,6 млрд. долараў.

Падзенне расходаў на закупку новых відаў узбраенняў на 2,2% назіраецца таксама і ў Еўропе, у той час як у ЗША аналагічны артыкул быў павялічаны ў 1999 годзе ў параўнанні з 1995-ым на 6,5%. Агульныя выдаткі на абарону ў Еўропе таксама паменшыліся. ■

Косаўцаў чакаюць выбары

Лідэр косаўскіх албанцаў Ібрагім Ругова настойвае на правядзенні ў Косаве парламенцкіх і прэзідэнцкіх выбараў. На мінулым тыдні старшыня Дэмакратычнай лігі Косава заявіў у Прышціне, што гэта стане ягонай мэтай пасля муніцыпальных выбараў, якія маюць адбыцца 28 кастрычніка пад эгідай ААН. Дарэчы, па прагнозах аналітыкаў, Дэмакратычная ліга павінна на іх атрымаць перамогу.

На думку Руговы, выбары павінны адбыцца ў першай палове наступнага года. Разам з тым ён яшчэ раз паўтарыў, што палітычнай мэтай албанскага руху ёсць незалежнасць Косава нават пры ўмове захавання там «міжнароднай прысутнасці». Зараз гэты край знаходзіцца пад часовым кіраваннем ААН і пад наглядам міжнароднага міратворчага, пераважна натаўскага, кантынгенту. ■

Дактары памыліліся ў пацыенце

Чалавеку, якому ўпершыню ў свеце была зробленая трансплантацыя рукі, цяпер верагодна давядзецца яе ампутаваць. Як піша лонданская «Таймс», пацыент па імені Клінт Хэлэм звярнуўся нядаўна да дактароў з патрабаваннем адрэзаць прышытую яму руку.

Атрымаўшы адмову, ён абвінаваціў медыкаў у непрафесіяналізме. Хірург шпіталя Сэнт Мэры Надзі Хакім, адзін з тых, хто рабіў аперацыю, у адказ абвінавàціў у няўдалай трансплантацыі самога Хэлэма. Па ягоных словах, пацыент сам вінаваты, паколькі з самага пачатку прадставіў пра сябе лжывыя дадзеныя. Зараз ампутацыя рукі амаль непазбежная. Па словах урача, беспрацоўны і колішні зняволены з Новай Зеландыі Клінт Хэлэм з'явіўся для аперацыі, выдаючы сябе за багатага бізнесмена. Ён змог запэўніць урачоў, што ў яго дастаткова грошай, каб аплаціць дарагія лекі, якія б папярэдзілі адпрэчванне трансплантаванай рукі яго арганізмам. «Адбор быў вельмі строгім, але мы выбралі не таго пацыента», – прызнаў лекар.

Аналізы паказалі, што на працягу чатырох месяцаў пасля аперацыі К.Хэлэм ні разу не ўжыў неабходных лекі. Калі ўрачам дзесяць дзён таму ўдалося перакавець пацыента прыняць гэты прэпарат, то пачалі ягоная рука адразу пачаў паляпшацца. Узрадаваны небарака адразу ж заявіў, што руку можна і не ампутаваць, і зноў знік з відавоку дактароў. Другі пацыент, якому была праведзеная такая ж аперацыя, па словах хірурга, строга выконвае ўсе прадпісанні і вельмі ўдзячны за аперацыю. ■

Чыкнутае тэлебачанне

Кірэй МАНУЙЛА

Ужо амаль тры месяцы, як у Белтэлерадыёкампаніі мятуць новыя мётлы – старшыня Віктар Чыкін з намеснікамі, вядучым «Рэзананса» Аляксандрам Зімоўскім і колішнім кіраўніком Магілёўскага тэлебачання Ягорам Рыбаковым. Мятуць так, што ідэалагічнае смецце становіцца на БТ абсалютнай эфірнай дамінантай. Усе пераўтварэнні, што ладзяцца на Макаёнка, 9 згодна з чыкінскай канцэпцыяй развіцця тэлебачання, не дзівяць: яны відочна намеркаваныя да прэзідэнцкіх выбараў, што мусяць адбыцца ўлетку ці ўвосень наступнага года.

Перамены ў дзейнасці БТРК перадвызначае закрытая інструкцыя пад назвай «Некаторыя прапановы па ўдасканаленні работы Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі». Паводле гэтага дакумента, задача беларускага тэлебачання і радыё павінна ўяўляць сабой «фармаванне ў міжнароднай грамадскасці вобраза Беларусі як сучаснай дзяржавы», прычым «з цвёрдай, легітымнай дзяржаўнай уладай» і «прававой сістэмай, якая забяспечвае правы, свабоды і бяспеку грамадзянаў». Карацей, хлусіць. Дзеля дадатковага эфекту баек пра росквіт камандна-калгаснай эканомікі і дыфірамбаў ураду і Лукашэнку мяркуецца выкарыстоўваць прыём кантрасту. У прыватнасці, на БТ збіраюцца больш акцэнтавацца на негатыўных сюжэтах пра іншыя краіны. Да ўсяго на тэлебачанні і радыё арганізоўваюцца нейкія ідэалагічныя рэдакцыі.

Асаблівая стаўка робіцца на так званыя інфармацыйна-аналітычныя праграмы — мялешкаву «Падзея», дзмітрыеўскія «Палітычныя дыялогі» і ў першую чаргу на «Рэзананс» Зімоўскага і «Панараму» Казіяткі. Усе яны павінны вытрымліваць ні больш ні менш «дакладную палітычную скіраванасць». Маецца нават намеры наладзіць «падсвядомы кантакт з гледачом, які прадугледжвае ў перспектыве як масавую, так і мэтанакіраваную інтэрактыўнасць палітычных праграмаў».

Увесь працэс рэалізацыі чыкінскай тэлеканцэпцыі знаходзіцца пад асабістым кантролем Аляксандра Лукашэнкі. За два апошнія месяцы ён правеў з кіраўніцтвам БТРК ажно некалькі нарадаў (пры старшынстве Рыгора Кісяля такой пільнасці не было, і, у прынцыпе, усё ішло на самацёк). Дарэчы, на апошняй нарадзе на Віктара Чыкіна была ўскладзеная да ўсяго і арганізацыя БТ-2 на грунце «Сталічнага тэлебачання». Так што можна ўжо загадзя ўявіць сабе, якім будзе другі беларускі тэлеканал.

Між тым беларускае тэлебачанне стала тлуміць галовы толькі прыкладна не больш як 1,5 мільёнам беларусаў – рэальны рэйтынг глядзельнасці БТ не сягае за 15% насельніцтва. Таму галоўная мэта перад бэтэшнікамі – павелічэнне глядацкай аўдыторыі. Што да цікавасці і мастацка-тэхнічнага боку вяшчання, то і тут ужо разгортваецца некаторая рэвалюцыя.

Кіраўніцтва тэлебачання кажа, што перад творчымі рэдакцыямі ў якасці галоўнай стаіць задача значна палепшыць якасць праграмаў. Адным з рухавікоў гэтага называюць канкурэнцыю паміж тэлевізіёншчыкамі. Аднак ствараць яе на БТ збіраюцца даволі дзіўным чынам. Справа ў тым, што цяпер тут працуе 630 чалавек. У спецыяльныя творчыя брыгады, якія зараз ствараюцца нанова, увойдзе каля 150-170 супрацоўнікаў. Але астатніх не звольняць, а запішуць у рэзерв. Нават зарплату – каля 20 мільёнаў — будуць даваць. Калі што, тых, хто з так званых асноўных супрацоўнікаў спрацуе нездавальняюча, заменяць на выведзеных з прастою рэзервістаў. Вось такі падвойны рэжым канкурэнцыі і сацыяльнай абароны.

З 1 кастрычніка на БТ «чыкнулі» цэлых 19 праграмаў, сярод якіх далёка не горшыя «Акалада», «Абібок», «Аўтапарк», а таксама тры зусім свежыя (травеньскія) шоу, з рэкламаваннем якіх, памятаецца, завіхаліся каля месяца, — «Будні», «Адысея каманды Кухто» і «Нашы песні – наша жыццё». Калі дзве апошнія выглядалі дурнотна, то «Будні» трохі шкада: якая-ніякая, хай кволая і з купюрамі, але публіцыстычнасць там прысутнічала. Між іншым, гэта былі праекты, якія курыраваў генеральны прадзюсер БТ Ягор Хрусталёў. Яшчэ за некалькі тыдняў да прызначэння Віктара Чыкіна ён гаварыў пра тое, што ў АТН палітычныя навіны падаюцца занадта жорстка, пра вымогу вольнага духу на тэлебачанні, пра тое, што сюды павінны прыйсці маладыя кадры з новымі ідэямі. Цікава, як зараз Хрусталёў знаходзіць агульную мову з бэтэшным кіраўніцтвам?

Замест скасаваных з эфірнай сеткі праграмаў з'явяцца столькі ж новых, зробленых кампаніяй «ФІТ» і адабраных па конкурсе. Уводзіцца ў эфір яны будуць з улюбёнага дня Віктара Чыкіна – «чырвонакаляндарнага» 7 лістапада.

Мастацкія фільмы плануецца паказваць пераважна з савецкага кінафонду, а дэманстрацыю амерыканскіх скарацідзь. За эксперымент можна ўважаць нядаўні паказ на працягу цэлага тыдня пасля вечаровых навінаў «Падлетка» паводле Дастаеўскага. Не, пісьменнік выбітны і фільм неблагі, але людзей, што выматаліся за дзень на працы, шкада. Дастаеўскі – зусім не адпачынак.

Разам з тым памяняецца схема арганізацыі тэматычных тэлевізійных блокаў. Яна будзе выглядаць прыкладна так: ранішняя «вінегрэтная» праграма, спорт, серыял, культура, здароўе... Падрабязнасці і тое, што за новыя перадачы з'явяцца, пакуль трымаецца ў строгім сакрэце.

Сюжэты пра Лукашэнку транслююцца цяпер толькі па-руску. Кажуць, гэта ягонае асабістае пажаданне. Наогул што да беларускай мовы, то такое ўражанне, што ад яе на тэлебачанні вырашылі паступова пазбаўляцца. Дыктарам і вядучым ёсць негалосная ўстаноўка старацца пазбягаць «амерыканізмаў» і «паланізмаў». Такое ўражанне, што на БТ, дзе і без таго працуюць адзінкі беларускамоўных, гэта ўспрынялі як «зялёнае святло» моўнаму гармідару. Ужо зараз дыктары навінаў, якія мусяць мець як ніхто ўзорную культуру мовы, да сваіх асколінна-звычайных «два прэзідэнт-а», «па футбол-у», пачалі наўпрост сыпаць русізмамі.

Нарэшце, «цвік» – дакументальны серыял ачоліўшага рэдакцыю літаратурна-мастацкіх праграмаў Юрыя Азаронка «Таемныя спружыны палітыкі», дзе той выконвае відочны ўлады заказ па пляжанні нацыянальнай апазіцыі, прычым пахворама і па-хамску. Таму не дзіўна, што ён стаўся запатрабаваным і з'явіўся ў эфіры БТ адмыслова пад выбарчыя кампаніі. Сёлетняя парламенцкая – толькі рэпетыцыя да прэзідэнцкай наступнага года.

Зараз беларускае тэлебачанне ідэалагізуецца проста ўвачавідкі. АТНаўскія навіны, «Рэзананс» і «Панарама» не толькі становяцца больш насычанымі безальтэрнатыўнай дзяржаўнай прапагандай, але і больш доўгімі. Вечаровы эфірны час гэтых праграмаў амаль штодня любяць расцягваць прыкладна ўдвая, пры гэтым іхні змест уяўляе сабой пераліванне з пустога ў парожняе. Гэта ўяўляе сабой своеасаблівыя ловы тэлегледачоў – тых, хто выпадкова альбо дзеля якога-небудзь фільма пераключаецца на БТ пасля, напрыклад, прагляду 9-гадзінных навінаў на НТБ, ОРТ ці РТР. Думае, што бэтэшныя навіны таксама скончыліся, а там – чык! – яшчэ, даруйце слэнгавы выраз, «грузяць».

Аднак прайграная уладамі парламенцкая кампанія паказвае, што паступова тое, чым займаецца беларускае тэлебачанне, зазнае эфекта бумерангу. Проста перад тым, як уцяміць, што яму кажуць няпраўду, народ спачатку адчувае, што яго штодня зацюкваюць адным і тым жа.

Не выключана тое, што Віктар Чыкін і прызначаўся толькі часова. Да таго ён можа пайсці і сам. Па стане здароўя. Праца на БТ, відаць, для яго задужа нервовая: перад самымі выбарамі ў палату Чыкін з дыягназам «сардэчная недастатковасць» патрапіў у рэанімацыю. ■

«Не маўчы, калі катуюць!»

За апошнія тры гады катаванні былі прыменены больш чым у 150 краінах свету. Больш чым у 80 краінах людзі памерлі ад катаванняў. Аднак нават для тых, хто выжыў, жыццё ніколі не стане такім, як было раней.

18 кастрычніка 2000 года Міжнародная Амністыя (*Amnesty International*) пачынае трэцюю сусветную кампанію супраць катаванняў. Дэвіз гэтай кампаніі «Не маўчы, калі катуюць».

Кожны чалавек мае права жыць без пагрозы быць падвергнутым катаванням. Улады павінны перайсці ад запэўніванняў на паперы да ўкаранення міжнароднага праваабарончага заканадаўства, за парушэнне якога кіраўніцтва павінна быць прыцягнутае да адказнасці. Людзі ва ўладзе павінны памятаць аб сваіх абавязацельствах.

Беларускія групы Міжнароднай Амністыі заклікаюць прыняць удзел у гэтай кампаніі. Для ўдзелу ў кампаніі супраць катаванняў неабходна зарэгістравацца на сайце *http://www.stoptorture.org*. ■

ВЫБАРЫ

Выступ на канферэнцыі АБСЕ

Уладзімір Кобец ад імя Хартыі'97 і Міжнароднай Лігі правоў чалавека выступіў 18 кастрычніка на штогадовай канферэнцыі АБСЕ па чалавечым вымярэнні, якая праходзіла ў Варшаве. Выступ быў прысвечаны паспяховай кампаніі байкоту «выбараў» 15 кастрычніка. Прыводзім яго скарочаны тэкст.

«...Выбары 15 кастрычніка ў гэтак званую «палату прадстаўнікоў» суправаджаліся неверагоднымі парушэннямі выбарчага заканадаўства. Каля 6 тысячаў мясцовых незалежных назіральнікаў, выстаўленых беларускімі праваабарончымі арганізацыямі, зафіксавалі факты беспрэцэдэнтнай фальсіфікацыі вынікаў галасавання.

Найбольш тыповымі, зафіксаванымі паўсюдна, з'яўляліся наступныя парушэнні Выбарчага кодэкса і стандартаў АБСЕ:

Свядомае заніжэнне колькасці зарэгістраваных выбаршчыкаў. (Пасля 12 гадзінаў у дзень галасавання членамі ўчастковых камісіяў ажыццяўлялася выкрэсліванне з выбарчых спісаў вялікай колькасці выбаршчыкаў. На асобных участках выбаршчыкі зніклі са спісаў дамамі). У выніку праведзеных маніпуляцыяў са спісамі ў апошнюю гадзіну галасавання на шматлікіх участках адсотак тых, хто прагаласаваў, павялічыўся амаль удвая.

Наведванне членамі ўчастковых камісіяў кватэраў выбаршчыкаў для ажыццяўлення галасавання на даму без жадання на гэта апошніх.

Псіхалагічны ціск на выбаршчыкаў і ў дзень галасавання (пагрозы выключэння з інстытутаў, высялення з інтэрнату, датэрміновай выпіскі шпіталізаваных з бальніцаў).

Знішчэнне нескарыстаных бюлетэняў без іх папярэдняга падліку, што робіць немагчымым кантроль колькасці тых, хто прагаласаваў.

Удзел у падліку галасоў членаў выканаўчых органаў улады.

Адмова акруговых выбарчых камісіяў у прадастаўленні звестак аб колькасці датэрмінова прагаласаваўшых.

Масава фіксаваліся факты выдання бюлетэняў па прад'яўленні студэнцкіх білетаў, пенсійных пасведчанняў, пасведчанняў кіроўцы, іншых дакументаў, што з'яўляецца непасрэдным парушэннем Выбарчага кодэкса.

Згодна з падлікамі незалежных назіральнікаў, выбары адбыліся толькі ў 52 з 110 выбарчых акругах. Пры гэтым неабходная колькасць часта дасягалася шляхам штучнага заніжэння ліку зарэгістраваных выбаршчыкаў.

Разам з тым каля 20% прагаласаваўшых выбаршчыкаў выказалі свой пратэст, прагаласаваўшы супраць усіх кандыдатаў. Іх удзел у галасаванні апазіцыя тлумачыць страхам, выкліканым беспрэцэдэнтным ціскам, які беларускія грамадзяне адчулі з боку рэжыму Лукашэнкі.

Грамадзянская ініцыятыва «Хартыя'97», праваабарончая арганізацыя «Вясна» выказваюць падзяку АБСЕ за яе цвёрдую пазіцыю ў непрызнанні выбарчага фарсу і заклікаюць да непрызнання псеўдапарламента, які будзе сфармаваны Лукашэнкам па яго выніках. ■

Да прэзідэнцкіх выбараў

Рыгор БУЯН

Кіраўніцтва Вярхоўнага Савета 13-га склікання выказала поўнае задавальненне правалам выбараў у палату прадстаўнікоў. 19 кастрычніка прэзідыум парламента, які па-ранейшаму застаецца адзіным легітымным заканадаўчым органам да першага паседжання дэмакратычнага парламента, канстатаваў страту рэжымам народнага даверу. Толькі 45% выбаршчыкаў, якія 15 кастрычніка прыйшлі на ўчасткі для галасавання, правал выбараў больш чым на 40 участках засведчылі поўную перамогу кампаніі байкоту. Таму «палата прадстаўнікоў не з'яўляецца паўнамоцным, легітымным парламентам, выбраным народам Беларусі». Прэзідыум ВС заклікае міжнародную супольнасць паважаць волю большасці беларусаў, якія адвергылі выбарчы фарс, і не прызнаваць фармуемую палату №2. Цяперашняму ўраду прапануецца распачаць ажыццяўленне чатырох умоваў міжнароднай супольнасці для правядзення дэмакратычных не толькі парламенцкіх, але і прэзідэнцкіх 2001 года выбараў.

Аднак кіраўніцтва ВС не абмяжоўвалася канстатацыяй правалу выбарчага фарсу. У лістападзе склікаецца чарговая сесія Вярхоўнага Савета пасля працяглага перапынку – апошні раз дэпутаты збіраліся 1 ліпеня. Галоўным пытаннем стане «палітычная і сацыяльна-эканамічная сітуацыя ў Беларусі», як адзначаў намеснік старшыні ВС Анатоль Лябедзька ў інтэрв'ю НАШАЙ СВАБОДЗЕ.

Публічны старт надыходзячай прэзідэнцкай кампаніі 2001 года, якой апазіцыя, у тым ліку і ВС, надае надзвычайнае значэнне, у сярэдзіне лістапада дасць круглы стол «Прэзідэнцкія выбары на Беларусі: стратэгія і тактыка», на які будуць запрошаныя каля 50 дзеючых палітыкаў, прадстаўнікоў незалежных цэнтраў і мас-медыя. Віцэ-спікер Анатоль Лябедзька гаворыць, што «гэта будзе пачатак публічнай дыскусіі па галоўным пытанні наступнага года». ■

НАКІРУНАК

Любоў да імперскага мінулага

Сяргей МАКСІМОВІЧ

Гродзенскія ўлады вырашылі адзначыць 200-годдзе Гродзенскай губерні.

Рускі цар Аляксандр I у верасні 1801 года спачатку падзяліў Літоўскую губерню на дзве—Віленскую і Слонімскую. Праз год апошняя была пераназваная Гродзенскай.

Святкаваць будуць у верасні наступнага года. Мяркуецца стварыць партрэтную галерэю ўсіх царскіх губернатараў і савецкіх старшыняў аблвыканкама. Пакуль створаны толькі аргкамітэт. Яго ўзначаліў сам старшыня аблвыканкама А.Дубко, якому падабаецца, калі яго называюць «губернатарам» і які называе сваім любімым дзеячам царскага губернатара Сталыпіна.

Між іншым, сваім часам гродзенскія ўлады забаранілі святкаваць 500-годдзе надання Гродна магдэбургскіх правоў і герба «Алень святога Губерта». Улады адмовіліся таксама адзначаць даты, звязаныя з паўстаннем Кастуся Каліноўскага. Царскія губернатары ім – нашмат мілейшыя. Так і топчуцца бруднымі ботамі па роднай трагічнай гісторыі новыя прызначэнцы. ■

ПЛАНЫ

Новы газаправод праз Беларусь, Польшчу і Славакію

Алесь АБРАМОВІЧ

Прадстаўнікі расійскага газавага канцэрна «Газпром» падпісалі пагадненне з некалькімі заходнееўрапейскімі партнёрамі аб пракладцы новага газаправода ў Заходнюю Еўропу праз тэрыторыю Беларусі, Польшчы і Славакіі, паведамляе агенцтва «Рэйтэр» са спасылкай на кіраўніка «Газпрома» Рэма Вяхірава.

Вяхіраў заявіў, што ў пагадненні, акрамя «Газпрома», удзельнічаюць нямецкія газавыя кампаніі «Рургаз» і «Вінтэрсхаль», французская «Газ дэ Франс» і італьянская «Снам». Паводле інфармацыі «Рэйтэр», гэтыя кампаніі арганізуюць кансорцыум для ажыццяўлення праекта, які будзе каштаваць каля 2 мільярдаў долараў ЗША. Даўжыня праектуемага газаправода — каля 600 кіламетраў, а максімальная магутнасць складзе каля 60 мільярдаў кубічных метраў у год.

Кіраўніцтва «Газпрома» яшчэ летась абвясціла аб намеры будаваць новы газаправод у Заходнюю Еўропу праз Беларусь, абмінаючы тэрыторыю Украіны. Вяхіраў тады заявіў, што гэта было «адзіна адэкватным адказам на несанкцыяваны адбор газу на тэрыторыі Украіны», які, з ягоных словаў, перавышае 100 мільёнаў кубаметраў штодня. Аднак сёлета 23 ліпеня міністр эканомікі Польшчы Януш Штайнхоф заявіў пасля сустрэчы з украінскай дэлегацыяй, што ягоная краіна не дасць дазволу на будаўніцтва новага газаправода, які б мінаў Украіну. Паводле словаў польскага міністра, будаўніцтва такога газаправода было б выгаднае для Польшчы, але нанесла б эканамічную шкоду Украіне, сапсаваўшы добрыя адносіны паміж дзвюма краінамі.

Сённяшнія адносіны Польшчы да праекта таксама насцярожаныя. «Мы хочам быць транзітнай краінай і атрымоўваць выгады ад нашага геаграфічнага палажэння, але новая транзітная газавая лінія не можа быць праведзеная па нашай тэрыторыі без нашай згоды», — заявіў «Рэйтэру» 19 кастрычніка прэс-сакратар польскага ўрада Кшыштаф Люфт. Люфт паведаміў, што пакуль урад Польшчы не праводзіў афіцыйных перамоваў з удзельнікамі праекта. Ён сказаў, аднак, што намеснік міністра эканомікі Польшчы Анджэй Карбоўнік сустракаўся з дэлегацыяй Украіны, але пакуль што не было прынята ніякага рашэння. ■

БелаПАН

Беларускае багацце: Чысціня

Міхал ЗАЛЕСКІ

Яшчэ старажытныя знаўцы дзяржаўнага кіравання адзначалі, што ў пэўныя часы краіна адчувае вострую патрэбу ў людзях, якія без вялікага шуму і мітусні ўмеюць бруднае зрабіць чыстым.

Трэба адзначыць, што не заўсёды задача ачышчэння была простай. Напрыклад цару Эліды Аўгію, які меў незлічоныя статкі і назбіраў у хлявах гною пад самы дах, давялося скарыстацца з паслугаў Геракла.

Ад тых часоў мала што змянілася. Татальная меліярацыя, урбанізацыя і імклівае развіццё ВПК за лічаныя паваенныя дзесяцігоддзі пачалі пераўтвараць наш край ва ўсесаюзную вайскова-калгасную сметніцу.

Яно і зразумела. Лес сякуць – трэскі лятуць, завод працуе – дым з коміну ідзе. Што ні рабі, як ні рабі, а смецце абавязкова будзе. У індустрыялізаванай Еўропе шалёныя зялёныя на злом галавы змагаюцца супраць таго смецця. Пры тым іх раздзіраюць канфліктныя пачуцці: хочацца мець вялікі ВНП (валавы нутраны прадукт) на кожную еўрапейскую душу і ў рэчцы купацца, каб скура потым не злазіла.

Але нас правадыр за Еўропай не павёў. Таму мы навучыліся ствараць дабаўленую вартасць, так бы мовіць, «па бяздымнай тэхналогіі». І ВНП у нас расце, і шкодных выкідаў робіцца ўсё меней.

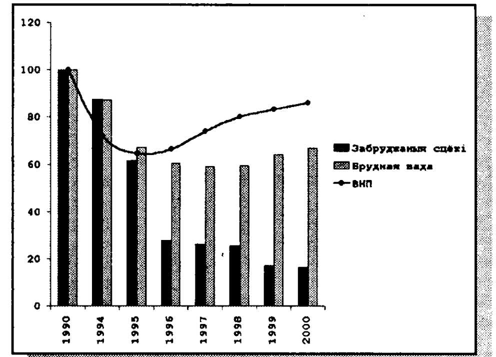

Навошта нам той Геракл. Калгасных каровак мы паціху пад'ядаем, меліярацыйныя канавы павольна заплываюць, птаства рознае і звяры распаўсюджваюцца.

Будзем сюды тых зялёных дзівакоў з іхнай Еўропы да нас на экскурсіі за вялікія грошы пускаць. Няхай павучацца, як жыць трэба ў радасці. ■

МВФ заклікае Беларусь да «фундаментальных рэформаў»

Аляксей ЗНАТКЕВІЧ, БелаПАН

Мінск, 22 кастрычніка. Падчас штогадовых кансультацыяў з Беларуссю Савета дырэктараў Міжнароднага валютнага фонду (МВФ), якія адбыліся ў Вашынгтоне 13 кастрычніка, большасць дырэктараў фонду прыйшлі да высновы, што фінансавая дапамога, аб якой просяць беларускія ўлады, магчыма толькі пасля выканання краінай кароткатэрміновай праграмы рэформаў пад назіраннем экспертаў МВФ. Як раней паведамляў БелаПАН пастаянны прадстаўнік МВФ у Літве і Беларусі Марк Хортан, тэрмін выканання такой праграмы зойме каля двух кварталаў, і, нават пры найбольш аптымістычным сцэнарыі, рашэнне аб аднаўленні крэдытавання Беларусі будзе прынятае не раней за лета 2001 года.

Савет дырэктараў МВФ падкрэсліў у прэс-рэлізе па выніках паседжання, што Беларусі патрэбна паўнавартасная праграма рэформаў, якая б уключала ў сябе паслядоўны план структурных пераўтварэнняў. Асноўнымі рэкамендацыямі МВФ для Беларусі былі наступныя:

— прыняцце больш жорсткай бюджэтнай і грашовай палітыкі, якая б дазволіла трымаць пад кантролем дэфіцыт бюджэту і інфляцыю;

— адстойванне Нацыянальным банкам незалежнасці ў прыняцці рашэнняў;

— скарачэнне кантролю за цэнамі і зарплатамі, і агульнае змяншэнне дзяржаўнага ўмяшальніцтва ў эканоміку;

— паляпшэнне ўмоваў для малога і сярэдняга бізнесу, у тым ліку скасаванне бюракратычных бар'ераў для рэгістрацыі новых прадпрыемстваў;

— скарачэнне субсідыяў дзяржаўным прадпрыемствам;

— правядзенне банкаўскай рэформы і змяншэнне дзяржаўнага ўмяшальніцтва ў банкаўскую сферу.

МВФ вітаў уніфікацыю афіцыйных абменных курсаў беларускага рубля, лібералізацыю валютнага рынку і падтрыманне працэнтнай стаўкі па крэдытах Нацбанка вышэй за ўзровень інфляцыі. Фонд выказаў спадзяванне, што гэтыя крокі з'яўляюцца паказчыкам таго, што беларускія ўлады ўсведамляюць неабходнасць фундаментальных рэформаў і гатовыя да іх правядзення. ■

Рэдакцыя прапаноўвае сваім падпісчыкам аформіць падпіску праз аддзяленні «Беларусбанка».

Для афармлення падпіскі адпаведную квітанцыю (гл. ніжэй) трэба выразаць нажніцамі. Адзначце ў квітанцыі тэрмін, на які афармляеце падпіску, прозвішча падпісчыка і паштовы адрас, на які дастаўляць газету.

Кошт падпіскі на адзін месяц 675 руб. Калі вы жадаеце падпісацца на больш тэрмін, то павялічце суму ў адпаведную колькасць разоў.

КВІТАНЦЫЯ ДЛЯ «БЕЛАРУСБАНКА»

Форма № ПД-5

ИЗВЕЩЕНИЕ

УНН 101562750 Редакция газеты «Наша СВАБОДА»
получатель платежа
Отделение «Центральное» ОАО «Белбизнесбанк»
г.Минск, код 493; Минск, пл.Свободы, 17
наименование банка

Счет получателя 3012205160015 Лицевой счет

(фамилия,имя,отчество)

(индекс) (адрес)

На 2000 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

За подписку на газету «Наша СВАБОДА» Сумма

Плательщик Пеня Всего

Кассир

УНН 101562750 Редакция газеты «Наша СВАБОДА»
получатель платежа
Отделение «Центральное» ОАО «Белбизнесбанк»
г.Минск, код 493; Минск, пл.Свободы, 17
наименование банка

Счет получателя 3012205160015 Лицевой счет

(фамилия,имя,отчество, адрес)

На 2000 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

КВИТАНЦИЯ

За подписку на газету «Наша СВАБОДА» Сумма

Плательщик Пеня Всего

Кассир

Тэрмінова патрэбна залатая рыбка

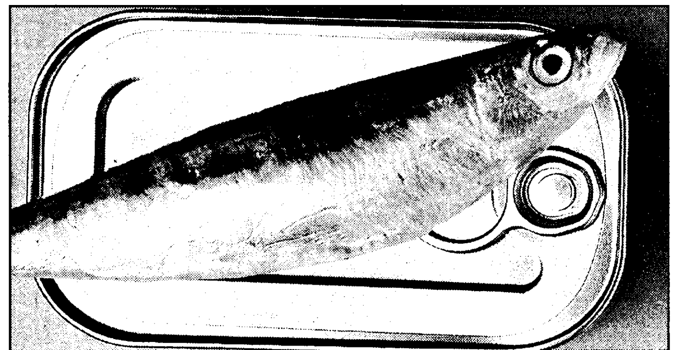

Канстанцін СКУРАТОВІЧ

Вядома, няма для чалавека больш прыемнай падзеі, чым добры плён яго працы. Але не заўсёды.

Прыкладам, беларускія рыбгасы не ведаюць, куды збыць выгадаванага сёлета карпа. Аб гэтым можна даведацца з «Советской Белоруссии»(18.10.00), якая піша пра тое, што з 2.326 тон свежай рыбы, якую вылавілі з сажалак на пачатак кастрычніка, прададзена ўсяго 885 тон. Астатні «жывы тавар» гаспадаркі трымаюць у спецыяльных садках, дзе ён губляе вагу і свой уласны, гэта значыць таварны, выгляд.

Чаму так, гэта рытарычнае пытанне, на якое мы ўжо адказалі ў матэрыяле «Килька в день — улов белоруса». У народа няма грошай, каб купляць таго карпа па цане 1.300-1.400 рублёў за кіло жывой вагі, з якой значная частка пойдзе ў памыйнае вядро. Лепш ужо мяса купіць.

Карацей, рыбная гаспадарка перажывае класічны крызіс збыту. І чым большы ўраджай мае рыбгас, тым большыя страты ён нясе. Выпадак хрэстаматыйны, добра знаёмы па падручніках кожнаму школьніку. Якое з яго можа быць выйсце. Ёсць некалькі варыянтаў. Можна павялічыць людзям рэальныя заробкі (калі гэта магчыма на неінфляцыйнай аснове), тады яны з задавальненнем раскупяць усіх карпаў ды яшчэ будуць прасіць — дай. Зразумела, што гэты самы прывабны варыянт не падлягае хуткай рэалізацыі. Ён нейкім чынам выпадае з русла дзяржаўнай эканамічнай палітыкі.

А можна зменшыць вытворчыя затраты рыбгасаў, тады тавар стане больш танным. Але для гэтага патрэбныя новыя тэхналогіі, нейкія новыя менш пражорлівыя за карпа пароды рыб. У сваю чаргу, на гэта патрэбныя грошы, якіх няма. Таму самы аптымальны варыянт — гэта пакінуць карпаў у сажалках, хай жывуць там як хочуць. Бо калі машына з рыбгаса цэлы дзень соўгаецца па Мінску, каб уталкаваць карпаў па магазінах для рэалізацыі, то страты ад гэтага толькі растуць. Але і самы аптымальны варыянт непрахадны. Таму што рыбгасы дзейнічаюць паводле прынятай два гады таму ўрадавай праграмы забеспячэння насельніцтва рыбай, пад якую яны атрымалі крэдыты і павялічылі вытворчасць рыбы больш чым у паўтара раза. Цяпер рыбгасам трэба да канца года заплаціць 5 млрд. рублёў за крэдыты. Таму, у каго большыя памеры вытворчасці, больш трэба і плаціць. А грошы можна ўзяць толькі прадаўшы рыбу. А чым больш ты яе прадасі, тым большыя страты атрымаеш. Застаецца чакаць толькі цуду: раптам рыбацкі невад разам з карпамі прынясе і залатую рыбку? Але ўсе разбітыя ночвы, варыянт больш верагодны.

Таму што робяцца гэтыя ночвы спецыяльна па высокіх дзяржаўных указах. А ва ўрадзе, такое ўражанне, даўно забыліся не толькі пра тое, што пішацца ў падручніках па элементарнай эканоміцы, але і пра тое, што пісаў Пушкін у сваёй казцы пра залатую рыбку. ■

Дзве сталіцы: Прага і Мінск

Алег ГРУЗДЗІЛОВІЧ

Апошні раз я быў у Празе пяць гадоў таму. Нататкаў пасля падарожжа я тады не надрукаваў. Не бачыў у іх сэнсу, здавалася мне, што праз два-тры гады Мінск Прагу дагоніць. Не па колькасці гістарычных помнікаў, гэта немагчыма, але, так бы мовіць, — па еўрапейскасці. Але хтось раз абралі прэзідэнтам Лукашэнку, і той, як касар да высыхання расы, шалёна пачаў знішчаць парасткі новага ладу... Сённяшні Мінск, як і ўся Беларусь, аказаўся на выспе. Каб зразумець, наколькі мы адсталі ад цывілізацыі, дастаткова некалькі дзён пабыць у Празе.

Цэны і заробкі

Афіцыйная статыстыка сцвярджае, што эканоміка Чэхіі ўжо трэці год знаходзіцца на падземе. Гэтую тэзу чэшскі прэм'ер Мілаш Зэман увасабляе ў лічбы. Паводле Зэмана, валавы прадукт расце на 4% за год, заробкі падвышаюцца яшчэ хутчэй – на 6% штогодна, па замежных інвестыцыях Чэхія апярэдзіла ўсе краіны Усходняй Еўропы, нават Польшчу.

Здаецца, няма больш дакладнага паказчыка дабрабыту, чым кавалак хлеба з каўбасой. Гэты паказчык, канешне, не заменіць лічбаў інфляцыі ці яшчэ якіх важных для спецыялістаў дадзеных. Але просты турыст купіць булку з пасмажанай каўбаскай пад гарчыцай ды куфаль піва і параўнае з коштам на адпаведны айчынны прадукт. І вось атрымаецца, што ў Празе на такі пачастунак патрачана будзе не больш за долар, што на нашыя грошы тысяча рублёў. У нас – трыста за піва і пяцьсот за нясмачны хотдог, бо смажаных каўбасак, як у Чэхіі, у Беларусі нідзе не купіш. У выніку ў нас толькі на 20% дзешавей, але якасць удвая горшая. У прадуктовай краме прапорцыя такая ж па мностве прадуктаў. Хлеб каштуе менш за палову долара за бохан, бульба, агародніна незначна даражэй за нашыя, праўда, мяса, малако і сыры даражэй ледзь не ўдвая, але выдатнай якасці. А вось каўбасы, сасіскі, іншыя мясныя прысмакі па цэнах мала адрозніваюцца ад нашых. З напоямі — справа звычайная для Еўропы. Моцныя напоі адносна дарагія, бутэлька «бехераўкі» (мажжавелавай гарэлкі) каштуе чатыры долары, але чырвонае віно можна набыць за долар бутэльку, а ў нас не дзешавей, як за чатыры. Карацей, беларуская гаспадыня з сярэднім беларускім прыбыткам адчувала б сябе пасля вандроўкі па чэшскіх гастраномах не горш, чым па айчынных. Але дзе вы знойдзеце чэшскую гаспадыню з сярэднім заробкам у 40 долараў? У Чэхіі заробак паміж 400–500 долараў лічыцца малым, у Празе – нормай лічыцца заробак пад 1.000 долараў. А ў Мінску?

Пражскія паліцэйскія

Яны нясуць дзяжурства па двое, прадстаўляюцца, калі правяраюць дакументы, іх няшмат на вуліцах, нават нябачна паліцэйскіх аўтамабіляў. Але на плошчах, дзе поўна людзей, заўсёды стаіць мікрааўтобус, у якім вы знойдзеце паліцыянта. Унутры гэты «бусік» мае стол для напісання за ім пратакола. Неяк ўвечары я бачыў, як паліцыянты абышліся з мясцовым хуліганам. Раз'юшаны чымсьці той збіў нагой рэкламную піраміду на ходніках і, громіка лаючыся, накіраваўся праз вуліцу. Некалькі секундаў не прайшло, як ён вярнуўся. Бягом! Сам падняў шчыт і стаіць, чакае. Неўзабаве падыходзяць два паліцыянты. Праверылі дакументы, памахалі пальцам перад носам, бачна было, напужалі як трэба, і адпусцілі. Нават пратакол не склалі.

Нашы міліцыянты бываюць розныя — і дрэнныя, і добрыя. Адзін ударыць палкай жанчыну, што гандлюе варанай кукурузай, другі дапамога выклікаць хуткую дапамогу для хворага. Бывае, гэта зробіць адзін і той жа чалавек. І чэшскія паліцыянты, хутчэй за ўсё, не ўсе цімураўцы. Але ў нашых у крыві гэтая ганебная пагоня за колькасцю «спыненых парушэнняў». Дзеля справаздач, каб адрапартаваць пра вялікія намаганні, аштрафуюць, нават пасадзяць на некалькі дзён і тых, з кім варта было б проста па-чалавечы паразмаўляць. Паводле статыстыкі, за год у нас караецца больш за 2 мільёны чалавек – кожны другі працаздольны. Ці магчыма такое ў Чэхіі?

Алкаголь, табак, эротыка

У Празе свята, здаецца, кожны дзень. Гэта горад, прыгажосць, незвычайнасць і адносная таннасць якога прываблівацць мноства турыстаў.

Неяк натыкнуўся на сярэдневечны карнавал—з Карлава моста поўз на мяне дракон, за ім ішлі нейкія кікімары. Другі раз на Старамесцкай плошчы патрапіў на рок-канцэрт, потым на нейкія спартовыя гульні, і гэтак кожны дзень мясцовыя ўлады нешта прыдумляюць, каб пазабавіць турыстаў і жыхароў горада. А дзе свята, там, як ў нас лічыцца, павінен быць алкаголь? Не, нябачна, каб зелле панавала ў Празе. Паўсюль можна выпіць куфаль смачнага піва, але каб не ў рэстаране, а на вуліцы, без нацэнкі, на разліў, як у нас на свята горада, прадавалі гарэлку ці яшчэ што моцнае? Гэта тут лічыцца дзікунствам. Мясцовыя ўлады не дазваляюць такога нават айчынным вытворцам славутай «бехераўкі».

Яшчэ на што звяртаеш увагу – у Празе паляць менш, чым у Мінску. Магчыма, самі чэхі і не такія ўжо аматары здаровага ладу жыцця, магчыма, моду на непаленне дыктуюць замежнікі, якія тысячамі наведваюць Прагу, але факт, што паветра гэтага горада ўсё ж значна чысцей ад тытунёвага дыму за паветра сталіцы Беларусі. І адпаведна, цыгарэтныя пачкі не забіваюць увесь іншы тавар у кіёсках, як у нас.Чаму так? Іншыя звычкі ў моладзі? Верагодна, але сярод вулічнай рэкламы я не бачыў ніводнага плаката з эмблемай вядомых тытунёвых монстраў, па чэшскім тэлебачанні рэклама цыгарэтаў забароненая.

Раз на год у Празе бывае эратычны кірмаш. Яго праводзяць фірмы, што спецыялізуюцца на вытворчасці розных эратычных штучак – відэафільмаў, прэсы, секс-прыладаў і г. д. Ярмарка праходзіла цягам некалькіх дзён у адным з лепшых пражскіх палацаў і сабрала тысячы наведвальнікаў (зразумела, я ўжо не кажу пра той апафеозны момант, калі на подыуме дэманстравалі «секс нажыве»).

Пра музеі і канцэртныя залы

Турысту не ўдасца ў старой Празе не быць заўважаным хлопцамі і дзяўчатамі ў строях моцартаўскіх часоў, якія рэкламуюць маючы адбыцца канцэрт твораў Моцарта, Вівальдзі, Бетховена ці Чайкоўскага. Нават гэты шэраг іменаў – як адбітак нацыянальнай прыналежнасці гасцей горада. На першым месцы аўстрыйцы, потым італьянцы, немцы і недзе далей рускія, якіх усё ж нямала.

Дарэчы, зазывалямі ў асноўным працуюць мігранты з краінаў СНД, хапае там і беларусаў). Канцэрт Моцарта ў Пражскай філармоніі здзівіў мяне добра напоўненай залай, дзе моладзі было ледзь не палова. А яшчэ адзначу вялікі стэнд з фотаздымкамі і прозвішчамі ўсіх музыкантаў філармоніі, што вісіць на самым бачным месцы перад уваходам у залу. Вось як трэба дэманстраваць павагу да айчынных талентаў!

Але і з павагай да гледача ў Празе ўсё на вышэйшым узроўні. Немагчыма было не запомніць, як бабулькі-наглядчыцы ў залах пражскага музея жывапісу падымаліся з крэслаў, калі хоць адзін наведвальнік заходзіў у залу! Прайдзіцеся па нашых музеях – там хіба што не спяць. ■

РАКУРС

Вялікі маскоўскі міф

Зміцер БУЛАЙ

На паліцах нашых кнігарань з'явілася кніга расійскіх гісторыкаў Аляксандра Бушкова і Андрэя Бураўскага «Россия, которой не было», ці па-іншаму – «Русская Атлантида».

Звычайна ўсе цёмныя рысы рускага характару звальваюць на «мангола-татарскае іга». Але, на думку аўтараў, ні манголы, ні татары тут ні ў чым не вінаватыя. Характар сфарміраваўся пад уздзеяннем геаграфічнага становішча паўночна-ўсходніх рускіх земляў. Маскавіты, а яны так і называюцца тут сваім імем, мелі магчымасць развівацца экстэнсіўна, пашыраца на ўсход, захопліваючы ўсё новыя тэрыторыі. Адсюль у расіянаў абыякавае стаўленне да сваіх прыродных рэсурсаў і экалогіі.

Суровы клімат надаў «рыўкаабразны» характар гаспадаранню. Заўважце, Расія і, сапраўды, спіць-спіць, а потым усімі сіламі імкнецца «дагнаць і перагнаць Амерыку».

Маскоўскі характар сфарміраваў і неабходны для сябе тып улады. Улада на паўночным усходзе адрознівалася ад іншых куткоў Русі ўжо да мангола-татарскага нашэсця. У 1174 годзе мяцежныя баяры забілі ўладзіміра-суздальскага князя Андрэя Багалюбскага якраз за тое, што ён з імі не раіўся, сабраў вакол сябе людзей «неказістых», якімі было лёгка правіць, а ўсіх незадаволеных – падаўляў.

На думку аўтараў кнігі, татары сталі толькі каталізатарам здзяйснення «блакітнай мары» князёў Паўночна-Усходняй Русі. Аляксандр Неўскі, нацыянальны герой Расіі, з ліку святых Рускай праваслаўнай царквы, а па сумяшчэнні – названы «сынок» хана Батыя і падаўляльнік вызваленчай барацьбы свайго народа супраць татараў, першым сарыентаваўся, куды вецер дзьме. Ён і заклаў асновы Маскоўскай дзяржавы, усталяваўшы рэжым асабістай улады.

Апагеем яна стала праўленне Івана IV Грознага, празванага на Беларусі Жахлівым, і якога савецкія гісторыкі чамусьці шанавалі як «рэфарматара».

Навізна кнігі Бушкова і Бураўскага заключаецца ў тым, што яны першымі з расіянаў паспрабавалі развянчаць свае «імперскія» міфы і самы галоўны – Вялікі маскоўскі міф (ВММ). ВММ – гэта нацыянальная ідэалогія Расійскай дзяржавы, якая пачала фарміравацца яшчэ ў Маскоўіі, канчаткова афармілася ў Расійскай імперыі, панавала ў СССР, не забылася пра яе і цяпер.

Пункт першы: Масква – адзіная спадкаемца Кіеўскай Русі. Таму яна – сталіца ўсіх «рускіх» (беларускіх і ўкраінскіх у тым ліку) земляў. Гэтыя землі Масква ніколі не заваёўвала, а толькі «вяртала назад» як свае законныя. Таму той, хто не жадае знаходзіцца ў падданстве Масквы, – здраднік. Цяпер у гэту катэгорыю трапіла Украіна.

Па-другое, рускія людзі наіўныя і добрыя. Рускія ніколі не былі ні расістамі, ні нацыяналістамі і ўсіх заўсёды любілі. Падпарадкаванне Маскве іншых народаў мела толькі самыя лепшыя наступствы для падпарадкаваных. Бо Расія ніколі не праводзіла ні палітыкі генацыду, ні палітыкі нацыянальнага і рэлігійнага прыгнечання.

Трэці пункт ВММ прыпісвае Захаду маніякальную нянавісць да Расіі. Ды і ўвогуле ўвесь свет імкнецца дакучыць расіянам. А сама Расія – гэта лагер, абкладзены з усіх бакоў ворагамі.

А чацвёртую састаўляючую ВММ аўтары кнігі і ўвогуле выдзяляюць у асобны міф. Верай у выключную ролю Расіі, у яе місіянерскую ролю ў свеце хвараюць усе расіяне, нават такія разумныя, як Аляксандр Салжаніцын, аўтар «Архіпелага ГУЛаг».

Для беларускага чытача «Русская Атлантида» цікавая тым, што там шмат увагі ўдзяляецца нашым продкам – «западным русским». Ім не адмаўляюць у еўрапейскасці і непадобнасці на маскавітаў. У віртуальнасці нават разглядаецца варыянт перамогі Вільні ў барацьбе з Масквой за рускія землі. Пад сумнеў ставіцца балцка-жамойцкае паходжанне ліцвінаў ВКЛ, але чаго каштуе выраз «старый аукштойт Гедиминас»! Тым не менш кніга цікавая і карысная для нас. ■

Інтэлігенцыя жаліцца

Кірыла ПАЗЬНЯК

Улады, калі не адмоўна, то, прынамсі, абыякава паставіліся да ініцыятывы Мінскай абласной арганізацыі прафсаюзу работнікаў культуры правесці сацыяльную акцыю-канцэрт «Інтэлігенцыя Беларусі – гарантыя прагрэсу і дастойнага жыцця народа». У кастрычніку, як гэта планавалі арганізатары, яна не адбудзецца і папярэдне пераносіцца на 11 лістапада ў Дом культуры тонкасуконнага камбіната.

Заяву аб правядзенні акцыі-канцэрта прафсаюзы работнікаў культуры Мінска і Мінскай вобласці зрабілі месяц таму. Гаварылася, што акцыя мае быць не палітычнай, а збольшага сацыяльнай, а ейная мэта – «звярнуць увагу кіраўнікоў дзяржавы на дужа мізэрныя заробкі тых, хто заняты ў гэтай галіне, што «не дазваляе забяспечыць нават мінімальнае фізічнае існаванне сабе і сям'і». Карацей, мяркуецца зладзіць своеасаблівы канцэрт-жальбу: па сцэнары, перад кожным выхадам на сцэну новага выступоўцы, будуць называцца яговая зарплата і ўмовы бытавання.

Між тым рэакцыю ўладаў нават на саму ідэю падобнай акцыі кіраўніцтва Мінскай арганізацыі прафсаюзаў работнікаў культуры далікатна называюць «неразуменнем». Справа ў тым, што зварот да інтэлігенцыі далучыцца да акцыі-канцэрта быў разам з тым дасланы і ў шэраг міністэрстваў і камітэтаў, якія ўваходзяць у кола прафсаюзных інтарэсаў. Так, Дзяржкамдрук і Дзяржтэлерадыёкампанія наогул аніяк не адрэагавалі, а міністэрства культуры і міністэрства спорту і турызму ў лістах у адказ, напісаных як пад капірку, давялі, што не могуць падтрымаць такую форму пратэсту. Бо і так багата што робіць у плане павелічэння заможнасці галіновых спецыялістаў. Намеснік міністра культуры Уладзімір Рылатка, у прыватнасці, піша, што «ў наяўнасці паслядоўная, збалансаваная з эканамічнымі магчымасцямі рэспублікі сацыяльная палітыка ў галіне культуры».

Канкрэтны прыклад такой «паслядоўнасці» – Мінская абласная бібліятэка імя Пушкіна, першая публічная ў сталіцы. Сёлета, 25 снежня, будзе 100 гадоў з дня яе заснавання. І толькі за першыя 9 месяцаў юбілейнага года адсюль звольніліся 25 чалавек. Замест іх упершыню ў гісторыі бібліятэкі ўзялі асобаў з агульнай сярэдняй адукацыяй. Кваліфікаваныя кадры з прычыны вельмі нізкіх заробкаў, якія нашмат ніжэй пражытачнага мінімуму, не ідуць. Дырэктар бібліятэкі, напрыклад, атрымлівае 22 тысячы рублёў, бібліятэкары – ад 13 да 17 тысячаў рублёў. У асноўным гэта жанчыны, прычым 80% з іх самотныя ці разведзеныя. 500 рублёў на дзень хоць бы нават на харчаванне хапіла.

У цэлым па Мінску і Мінскай вобласці што да сярэдняй зарплаты ў верасні работнікі культуры апынуліся на апошнім месцы. Работнікі фізічнай культуры і спорту ў Мінску маюць 61,5 тысячаў рублёў, а па вобласці – 45,6 тысячы рублёў, адукацыі – адпаведна 57,3 і 41,3 тысячы, мастацтва – 46,9 і 39 тысячаў, культуры –57,9 і 35,4 тысячы. Нават у сельскай гаспадарцы зарабляюць болей – 75,6 і 49,4 тысячы рублёў. У астатніх галінах разрыў яшчэ прыкметней: транспарт – 96,4 і 68,2 тысячы рублёў, органы гаспадарчага ўпраўлення – 110,3 і 93,2 тысячы, банкаўская сфера – 144 і 111 тысячаў рублёў.

Старшыня Мінскай абласной арганізацыі прафсаюзаў Уладзімір Мамонька кажа, што 11 лістапада ў ДК «Сукно» (калі пададзеную заяўку на гэтую дату і месца задаволіць Мінгарвыканкам) будуць запрошаныя не толькі кіраўніцтва міністэрства культуры, але і чальцы ўрада. Вось толькі ці прыйдуць? ■

КНІГАРНЯ

Біяграмы квету нацыі

Кірэй МАНУЙЛА

Памятаеце, была такая навукова-папулярная серыя «Нашы славутыя землякі», што выдавалася Акадэміяй навук. У гэтай серыі з 1988 года выходзілі ў выглядзе нарысаў кніжкі пра Еўфрасінню Полацкую, Усяслава Чарадзея, Канстанціна Астрожскага, Саламею Русецкую, Ігната Грыняўіцкага і іншых выбітных беларусаў мінулых стагоддзяў. Але з 1995 года са згортваннем адраджэнскасці ў дзяржаўнай палітыцы выданне серыі пераняло выдавецтва «Тэхналогія».

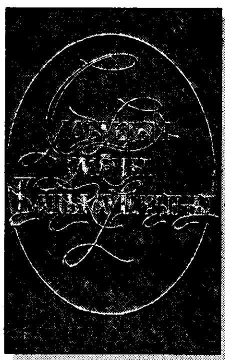

Выдавецкі праект Беларускага фонду культуры «Славутыя імёны Бацькаўшчыны» – перагукаецца з гэтай гістарычнай кніжнай серыяй Акадэміі навук. Задуманае выданне такога зборніка ў 1998 годзе. Тады быў складзены сціслы даведнік, як кажа старшыня БФК Уладзімір Гілеп, «біяграмаў каля 220 беларускіх дзеячаў культуры, навукі, палітыкі IX-XIX стагоддзяў». Мяркуецца, што бліжэйшым часам матэрыялы даведніка змесяцца ў інтэрнэце, а цягам некалькіх гадоў яны будуць ператвораны ў зборнікі серыі нарысаў «Славутыя імёны Бацькаўшчыны».

Першы выпуск «Імёнаў» быў прэзентаваны 6 кастрычніка на банкеце, наладжаным міністэрствам культуры ў Палацы рэспублікі з нагоды Дня работнікаў культуры. У кнігу ўвайшлі 33 біяграмы. Тут ёсць нарысы як пра добра вядомых, так бы мовіць, хрэстаматыйных асобаў (напрыклад, Сымон Будны, Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, Леў Сапега), гэтак і пра малавядомых дзеячаў. Падобны зместавы прынцып застанецца і ў наступных зборніках.

Многія постаці мусяць не проста выводзіцца з нябыцця, але вяртацца менавіта беларускай гісторыі, бо раней яны лічыліся прыналежнымі хто да польскай, хто да рускай спадчыны. У большасці нацыі дагэтуль прымітыўна што да гісторыі свядомасць і наогул такія самыя веды: Скарына, бо ёсць у Мінску такі праспект, Купала, прычым без згадак датаў нараджэння ці хоць бы пары вершаў. Ну, хай сабе нават Вялікае Княства Літоўскае назавуць, але ж без Рамана Сангушкі, Астафія Валовіча, Уршулі Радзівіл... Але пры гэтым ці не ўсіх цароў дынастыі Раманавых пералічаць.

Здаецца, калі зрабіць на БТ перадачу-віктарыну на гістарычную тэматыку, то гуляць там хіба што адным гісторыкам давядзецца, хоць, можа, якіх некалькі дзесяткаў аматараў-знаўцаў і набярэцца. Для пераважнай большасці беларусаў веды па гісторыі і культуры краіны застаюцца паверхневымі і недарэчна клішаванымі.

«Старажытныя імёны Бацькаўшчыны» цікава распавядаюць пра нашых знаных землякоў. Напрыклад, пра вынаходцу шматступеневай ракеты Казіміра Семяновіча, і пра Якуба Наркевіча-Ёдку, вынаходцу громаадвода, пра Зыгмунта Мінейку, які стаў нацыянальным героем Грэцыі, а яго дачка, дарэчы, была жонкай лідэра гэтай дзяржавы Г.Папандрэу. Ці пра Уладзіслава Сыракомлю, чый першы надрукаваны верш «Паштальён» перакладзены ў песню «Когда я на почте служил ямщиком», якая лічыцца рускай народнай. Альбо пра Уршулю Радзівіл, што арганізавала ў Нясвіжы тэатр і ставіла ўласныя п'есы.

Пры ўсёй значнасці з'яўлення ў свет першаму выпуску «Імёнаў» не ўдалося пазбегнуць шэрагу хібаў. У першую чаргу гэта тое, што ў параўнанні з кніжкамі серыі «Нашы славутыя землякі» кніга мае не навукова-папулярную, а збольшага навуковую форму, а таму менш жывая і чытэльная. Але гэта той выпадак, калі Беларускі фонд культуры заслугоўвае ўдзячнасці. ■

Чего не имеет Новая экономика

Руди ДОРНБУШ,
профессор экономики Массачусетского технологического института

Отличительные признаки Новой экономики — улучшающиеся технологии, радикальная реструктуризация и растущая конкуренция. Но более высокий рост производительности труда и необходимость сокращать расходы подвергают проверке сплоченность общества. Маршируем ли мы вперед, развиваясь технологически, лишь затем, чтобы в социальном отношении откатиться назад?

Социальное давление Новой экономики сильнее всего ощущается в Америке, поскольку американская система социального страхования (по крайней мере, по сравнению с Европой) полна прорех. Ранее считалось, что американское процветание состоит из не слишком квалифицированной, но интенсивной, работы и множества бездомных; новый миф, похоже, гласит о миллиардерах из Силиконовой Долины и трудящихся, по всей стране вынужденных менять работу.

Каково же истинное положение вещей? На основе последних данных по экономическому развитию США можно сделать четыре вывода:

— Уровень бедности в Америке находится на нижайшей за последние 20 лет отметке. Несмотря на то, что 30 миллионов человек все еще живут в нищете, это на несколько миллионов меньше, чем всего лишь несколько лет тому назад;

— Реальный средний доход американской семьи — наивысший за последние 30 лет;

— Уровень безработицы — самый низкий за последние 30 лет;

— По сравнению с прошедшим 30-летним периодом в целом, за последние несколько лет доля дохода 20% самых бедных семей опустилась до самого низкого уровня, в то время как доля дохода 5%-20% самых богатых семей достигла наивысшей отметки.

Оптимисты останутся довольны статистикой роста среднего дохода, сократившейся нищетой и рекордно низкой безработицей; любители негатива заметят, что 12% населения Америки по-прежнему бедны, и достояние страны все больше и больше концентрируется в руках богатой верхушки.

Таким образом, Новая экономика не избавляет от нищеты поголовно, пусть даже в настоящее время число материально нуждающихся (т.е. имеющих доход ниже 17.000 долларов в год на семью из 4 человек) американцев относительно уменьшилось. Несомненно, богатые становятся богаче (и значительно богаче!), но социальные группы с низким уровнем дохода также укрепляют свои позиции. Однако, их успехи выглядят разочаровывающе на фоне успехов экономики в целом, и совсем уж не впечатляют по сравнению с достижениями 20% или даже 40% самых богатых жителей Америки. Доходы 5% самых богатых начинаются с 142.000 долларов в год, в то время как для 20% самых бедных верхний предел — это 17.000 долларов; таким образом, отношение доходов составляет 8.3, и эта цифра значительно превышает разницу в 6.3 раза, существовавшую 30 лет тому назад. Таким образом, выводы неоднозначны: нищета уменьшилась, средние доходы увеличились, но неравенство возросло.

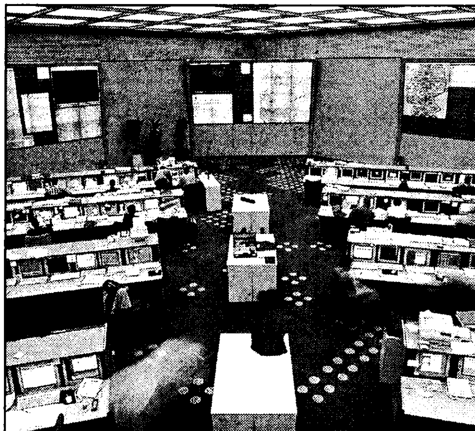

Возросшая конкуренция, реструктуризация и новые технологии неизбежно приводят к вытеснению рабочих. Как тогда получается, что даже эти люди, похоже, укрепляют свои позиции? Ответ состоит в том, что рост конкуренции и увеличение производительности труда ослабляют инфляционное давление, возникавшее во время предыдущих периодов экономической экспансии. В итоге, экономическая экспансия длится гораздо дольше (нынешний экономический бум — самый продолжительный в истории), что позволяет все большему числу людей найти работу. И работа остается единственным фактором на пути продвижения вперед.

Европейцы, видя сложившуюся в Америке ситуацию, утверждают, что главный вопрос — это неравенство, а не наличие рабочих мест. По их словам, в стране, в которой более 30% семей зарабатывают менее 25.000 долларов в год, трудовая деятельность не обеспечивает прожиточного минимума. Это действительно так, и в этом — основная проблема Америки.

Америка возражает, что лучше работать, нежели превращаться в маргинального элемента, живущего на пособие по безработице или социальному обеспечению. Политика Европы состоит в том, чтобы ликвидировать чрезмерное неравенство и нищету, выплачивая щедрые пособия по безработице, которые отбивают у людей желание соглашаться на низкооплачиваемую работу. Однако, такая стратегия стоит слишком дорого и становится не по карману. По мере постепенного упразднения этой системы европейцы станут испытывать большее неравенство, хотя, быть может, и не нищету американского типа.

Все большее число американцев начинают видеть первопричины неравенства в Америке не в экономике, а в системе образования. Возможно, они правы. Но в плохих школах виновен не скудный образовательный бюджет. Качество школьного образования отражает неспособность добиться результата.

Создаст ли с течением времени Новая экономика систему образования в Америке? Это произойдет только в том случае, если людям позволят создавать широкие альтернативы школам, в которых доминируют профсоюзы учителей. Американские церковные школы и частные, привилегированные школы работают исключительно хорошо. Таким образом, проблема — не с американскими школьниками, а с объединенными в профсоюзы учителями, которые, в дополнение к хорошей организации, служат еще и крупными донорами политических кампаний. Их влияние не дает хода реформам в стиле Новой экономики (таким, как введение ваучеров на получение образования) и способствует сохранению нищеты. Как ни удивительно, но в одной области, жизненно необходимой для экономического и социального развития, Америка опасается проглотить пилюлю реформ. ■

Project Syndicate

СПОРТ

«Прэсбол» зноў судзіцца

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

Ніяк не пакінуць у спакоі рознага роду спаганятаў спартыўнае выданне «Прэсбол. Такое спартыўнае жыццё». Здаецца, не так даўно скончыўся судовы працэс па іску старшыні Беларускай федэрацыі футбола Рыгора Фёдарава да газеты аб абароне ягонага гонару і годнасці. Тады Фёдараў пакрыўдзіўся на публікацыі ў «Прэсболе» з крытыкай у ягоны адрас, што друкаваліся на працягу апошняга года, і выйграў справу ў судзе Цэнтральнага раёна г.Мінска. Выйграў, праўда, толькі на працэнтаў дзесяць, не больш, бо сума іска была такая, што любая газета адразу б зачынілася. Суддзя зменшыў суму ў дзесяць разоў і ў дадатак зняў з рэдакцыі вялікую частку абвінавачванняў. Да таго ж пры разглядзе справы ўсплылі шмат якія падрабязнасці паддыванавай дзейнасці Фёдарава, і нядаўна ён, можа і не па гэтай прычыне, але патрапіў пасадай у Дзяржкамавіяцыі. Пасля быў зваротны іск «Прэсбола» да Фёдарава, які нічым не скончыўся, бо рэдакцыя, стаміўшыся ад судовай валтузні, здала назад.

І вось новы працэс. На гэты раз ад рэдакцыі патрабуе каля 1.800 долараў ЗША ў рублёвым эквіваленце... інспектар ДАІ, капітан Войтаў. Пакрыўдзіла добдеснага ахоўніка парадку на дарогах інфармацыя, змешчаная ў нумары «Прэсбола» ад пятага верасня гэтага года ў рубрыцы «Прыплылі». Там распавядалася аб тым, як Войтаў мужна перагарадзіў сваім целам шлях на стадыён «Дынама» аўтамабілю інспектара УЕФА Карнэліуса Бруна, які ехаў аглядаць стан поля перад міжнародный гульнёй Беларусь—Уэльс. Чым гэта міліцыянт матываваў – невядома, ён проста падпарадкаваўся загаду зверху «не пушчаць!» Але ж справа ў тым, што ў Бруна меўся дакумент, які дазваляе яму трапляць на любыя стадыёны свету ў любы час сутак! І за невыкананне ягоных патрабаванняў Беларускай федэрацыі футбола гразілі вялікія непрыемнасці. Пазней чыноўнікі з БФФ нават падзякавалі «Прэсболу» за тое, што яны ўсё ж такі здолелі правесці інспектара УЕФА на стадыён. А пятага верасня выйшла дробная гумарыстычная заметка з апісаннем гэтага факта. І не больш таго, ніякіх каментароў. І тут у суд прыходзіць іск, дзе пакрыўджаны на заметку Войтаў патрабуе грошай, бо, на ягоную думку, артыкул «апарочыў гонар усіх супрацоўнікаў МУС Беларусі»(!). Але грошы чамусьці патрабуе толькі для сябе.

Абсалютна незразумела, чаму бравы інспектар вырашыў падаць у суд. Ці то калегі падначылі, ці то сам такі ганарысты, а мо начальства дало ЦУ? У любым разе шансаў у Войтава мала па велмі аб'ектыўнай прычыне. «Прэсбол» выклікаў у суд для дачы паказанняў у якасці сведкі інспектара Карнэліуса Бруна, а ў таго з Войтавым свае рахункі. Але ці патрэбны быў Беларусі чарговы міжнародны скандал, які ўжо разгараецца дзякуючы залішняй абвінавачанасці беларускай міліцыі? ■

Прымай, Мазыр, віншаванні!

Аляксей СТАЎСКІ

Не паспела НАША СВАБОДА ў мінулым нумары напісаць, што мазырскі футбольны клуб «Славія» можа з тура на тур стаць чэмпіёнам Беларусі па футболе, як разнастайныя абставіны зрабілі-такі мазыран лепшым футбольным клубам краіны ў гэтым годзе.

Па-першае, галоўны канкурэнт палешукоў мінскі клуб «Дынама» прайграў у гасцях барысаўскаму БАТЭ з лікам 1:3, а самі мазыране не падвялі сваіх прыхільнікаў, разграміўшы дома «Ліду» – 5:0. За тры туры да фінішу «Славія» стала недасяжнай для астатніх сапернікаў. Не менш недасягальным можна лічыць і галоўнага бамбардзіра мазыран Рамана Васілюка, які забіў у гэтым чэмпіянаце ўжо 28 галоў(!), а бліжэйшы ягоны канкурэнт Сяргей Давыдаў з гродзенскага «Нёмана-Белкарда» мае толькі 16 галоў.

Да таго ж «Славія» зрабіла так званы дубль, бо, нагадаем, у траўні мазыране выйгралі кубак Беларусі па футболе. А цяперашняя перамога ўвогуле не пакінула пытанняў кшталту, хто ж сёння заканадаўца моды ў клубным беларускім футболе. Галоўнае, каб імпэт, з якім мазыране асфальтавым каткам пракаціліся па беларускіх камандах, не знік наступным годам у Лізе чэмпіёнаў, як гэта ўвесь час апошнія чатыры гады здаралася з нашымі камандамі.

Цяпер галоўная інтрыга чэмпіянату стала сярэбранай. Барысаўскі БАТЭ, выйграўшы ў мінскага «Дынама», амаль дагнаў іх па колькасці набраных ачкоў, і цяпер мінчанам, якія яшчэ тур таму марылі пра золата, трэба задумацца, як бы не згубіць сярэбраныя медалі, якія дае другое месца. І наўрад ці ўжо можна лічыць прэтэндэнтамі на якія-небудзь медалі астатнія клубы.

Да таго ж у гэтым сезоне праходзіць так званая рэформа вышэйшага дывізіёна беларускага футбола. Ён элементарна скарачаецца з шаснаццаці да чатырнаццаці клубаў з мэтай павелічэння інтрыгі чэмпіянату і барацьбы, а таксама скарачэння «прахадных» гульняў. Лігу пакінуць тры клубы, а іх месца зойме толькі адзін з першага дывізіёна, і будзе гэта ФК «Маладзечна». Хаця, калі шчыра, такое сціплае скарачэнне вышэйшай лігі нічога не дасць, няма зараз на Беларусі футбалістаў нават на чатырнаццаць камандаў, а вось дванаццаць, на погляд многіх футбольных спецыялістаў-рэфарматараў, было б якраз. Шкада, што ў федэрацыі футбола падобныя прапановы выклікаюць толькі адтаржэнне, такія там кансерватары (у горшым сэнсе гэтага слова) сабраліся. ■

Галоўны рэдактар
Павел ЖУК

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец — рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана ў друкарні УП «Мэджык»
г. Мінск, ул. Кнорына, 50. Заказ 797 Нумар падпісаны ў друк 23/10/2000 (18.00) Наклад — 8.920